

Easo

Praktisk vägledning om barnets bästa i asylprocessen

Praktiska vägledningar från Easo

2019

Mer information om Europeiska unionen finns på internet (<http://europa.eu>)

Print	ISBN 978-92-9485-140-6	doi:10.2847/99037	BZ-03-19-914-SV-C
PDF	ISBN 978-92-9485-167-3	doi:10.2847/045630	BZ-03-19-914-SV-N

© Europeiska stödkontoret för asylfrågor (EASO), 2019

Varken Easo eller någon person som agerar på Easos vägnar är ansvarig för hur nedanstående uppgifter används.

Easos praktiska vägledning om barnets bästa i asylprocessen

Praktiska vägledningar från Easo

2019

Innehåll

Förteckning över förkortningar	5
Inledning.....	6
Den praktiska vägledningens ändamål	6
Innehåll	6
Omfattning	6
Bakgrund	7
Tillämpning.....	7
Den praktiska vägledningen i förhållande till övriga stödverktyg från Easo	8
Terminologi.....	9
Åldersbedömning.....	9
Intervju(er) om barnets bästa	9
Bedömning och fastställande av barnets bästa.....	9
Barn/underårig	9
Barn i risksituationer	9
Barn som utsatts för människohandel.....	10
Dublin III-förordningen och särskilda rättssäkerhetsgarantier	10
Familj.....	10
Familjeefterforskning	10
Förmyndare/företrädare.....	10
Rättssäkerhetsgarantier och förfarandegarantier	11
Släkting	11
Barn som skilts från föräldrarna.....	11
Ensamkommande barn	11
1. Bakgrund och aspekter i fråga om barnets bästa	12
1.1 Ett barnrättsbaserat synsätt.....	13
1.2 Om begreppet i främsta rummet.....	14
1.3 Objektiv bedömning av personer med olika kompetens	15
1.4 Förfaranden för barnets bästa	15
1.5 Barnets bästa och rätten att höras	16
1.6 Väga faktorer mot varandra i bedömningen av barnets bästa	16
2. Förfarandegarantier	18
Säkerhet.....	18
Kvalificerad personal	18
Ansöka om internationellt skydd	19
Registrering	19
Prioritera och anpassa längden på förfarandet.....	19
Undantag från gränsförfaranden och påskyndade förfaranden.....	19
Rättslig företrädare	20
Juridisk rådgivning	20
Information och tolkning.....	20
Barnets rätt att komma till tals.....	21
Fastställa fakta.....	22
Dokumentation av barnets bästa.....	22
Respekten för familjens sammanhållning.....	23
Bedömning av barnets ansökan.....	23

Rekommendationer om barnets bästa	24
Avsaknad av skyddsåtgärder	24
3. Barnets bästa i praktiken	25
3.1 Samarbetet med barnskyddsaktörer.....	25
Tillgången till andra rättigheter.....	25
3.2 Förfarandegarantier.....	25
3.3 Barnets specifika omständigheter.....	28
3.4 Förhöjd risk och utsatthet	28
3.5 Olika förfaranden.....	29
Dublinförordningen	29
Påskyndade förfaranden och gränsförfaranden	29
Andra förfaranden.....	30
3.6 Utse släkting eller medföljande vuxen till vårdnadshavare/förmyndare	30
4. Utsatthet och riskindikationer för barn	31
Barn i sällskap av föräldrar	31
Barn som skilts från sina föräldrar	32
Giftna barn.....	32
Barn som utsätts för människohandel	34
Ytterligare bedömningar av utsatthet.....	35
Bilaga I – Mall för barnets bästa	36
Bilaga II – Policy- och vägledningsdokument	38
Bilaga III – Rättslig ram.....	39
Internationell lagstiftning.....	39
Unionslagstiftning	40
Icke-bindande lagstiftning.....	43
Bilaga IV – Källförteckning	44

Förteckning över förkortningar

Asylprocedurdirektivet (omarbetning)	Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd (omarbetning)
BIC	Barnets bästa
BID	Fastställande av barnets bästa
Ceas	Det gemensamma europeiska asylsystemet
Dublin III-förordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning)
Easo	Europeiska stödkontoret för asylfrågor
EU	Europeiska unionen
EU+-länder	EU-medlemsstaterna plus Norge, Schweiz, Island och Liechtenstein
FRA	Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter
IPSN	Easos verktyg för identifiering av personer med särskilda behov
Mottagandedirektivet (omarbetning)	Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/33/EU av den 26 juni 2013 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning)
Människohandelsdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättning av rådets rambeslut 2002/629/RIF
Skyddsgrundsdirektivet (omarbetning)	Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbetning)
THB	Människohandel
UNHCR	FN:s flyktingkommissariat

Inledning

Den praktiska vägledningens ändamål

I de rättsliga instrument som ligger till grund för det gemensamma europeiska asylsystemet (Ceas) fastställs den skyldighet som EU:s medlemsstater plus Schweiz, Norge, Island och Liechtenstein (EU+-länderna) har att bedöma och sätta barnets bästa (BIC) i främsta rummet i alla åtgärder som rör barn ⁽¹⁾. *Praktisk vägledning om barnets bästa i asylprocessen* (praktisk vägledning) har utarbetats i syfte att stödja EU+-länderna i fråga om deras skyldigheter att prioritera barnets bästa.

Barnets bästa ska bedömas och beaktas i främsta rummet ⁽²⁾ vid alla åtgärder eller beslut som berör honom eller henne ⁽³⁾. För närvarande saknar dock merparten av EU+-länderna en etablerad process för att genomföra denna rättsliga skyldighet i asylsystemet. I ett meddelande till Europaparlamentet och rådet den 12 april 2017 uppmanade kommissionen berörda EU-byråer att fortsätta utveckla praktiska vägledningar och verktyg för barnets bästa. Enligt en kartläggning av Europeiska stödkontoret för asylfrågor (Easo) när det gäller internationella skyddsförfaranden för barn finns ett behov av vägledning om hur man praktiskt genomför rutiner för att sätta barnets bästa i främsta rummet.

Syftet med den här praktiska vägledningen är att göra det lättare att identifiera och belysa de viktigaste milstolparna och drivkrafterna för genomförandet av principen om barnets bästa. Tanken är att göra det lättare för EU+-länderna att tillämpa principen om barnets bästa och förbättra garantierna i asylprocesser som rör barn. EU+-länderna bör fastställa barnvänliga asyلفörfaranden som säkerställer att barnets intressen tas tillvara under hela processen i enlighet med EU:s lagstiftning och internationell rätt.

Innehåll

Den praktiska vägledningen ska ge råd och stöd till berörda nationella myndigheter i fråga om vilka garantier och skyddsåtgärder som behövs för att säkerställa att barnets bästa alltid sätts i främsta rummet i asylprocessen. Vägledningen är indelad i fem avsnitt inklusive en terminologiöversikt: 1. bakgrund och aspekter när det gäller barnets bästa, 2. tillämpliga garantier, 3. vägledning om hur man bedömer barnets bästa i praktiken och 4. sårbarhets- och riskfaktorer. I slutet av dokumentet finns en omfattande checklista. Den är avsedd att säkerställa att behöriga myndigheter har beaktat och genomfört alla viktiga steg vid bedömningen av barnets bästa. Vägledningen kompletteras av en rad bilagor, en sammanställning av policy- och vägledningsdokument av relevans för området och en översikt över de rättsliga ramarna såväl internationellt som i Europa och EU.

Omfattning

Vägledningens omfattning är begränsad till hur barnets bästa sätts i främsta rummet i asylprocessen ⁽⁴⁾ och gäller endast barn (med familj eller ensamkommande) som har ansökt om, eller uttryckt avsikt att ansöka om, ⁽⁵⁾ internationellt skydd. I situationer då andra förfaranden än ansökan om internationellt skydd kan vara barnets bästa, ska behöriga myndigheter (en panel bestående av förmyndare,

⁽¹⁾ Det bör noteras att begreppet *underårigt barn* i unionens asylregelverk motsvarar begreppet *barn*. Båda avser en person under 18 år. Se även terminologin.

⁽²⁾ Artikel 24 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Se även kommissionens meddelande till Europaparlamentet och rådet om [skydd av migrerande barn](#) av den 12 april 2017, COM(2017) 211 final, s. 14 (skydd av migrerande barn).

⁽³⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (art. 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14. För UNHCR:s riktlinjer om barnets bästa, se UNHCR *Safe & Sound: what States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe*, oktober 2014. UNHCR och Internationella räddningskommittén, *Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines*, 2011.

⁽⁴⁾ I vissa medlemsstater sker bedömningen av barnets bästa i samband med mottagandet i ett separat förfarande åtskilt från det som gäller för internationellt skydd.

⁽⁵⁾ Med tanke på de olika konsekvenserna gäller detta utan att det påverkar de förfaranden som tillämpas i vissa medlemsstater och som ger barnet rätt att göra och lämna in en ansökan om internationellt skydd för sin egen räkning eller genom sina föräldrar eller en företrädare (artikel 7.3 i det omarbetade asylprocedurdirektivet) inbegripet diarieföring och inlämning av ansökan om internationellt skydd (artikel 6 i det omarbetade asylprocedurdirektivet).

migrationsmyndigheter och offentliga åklagare) rekommendera lämpliga lösningar i enlighet med nationell lagstiftning och/eller praxis. En bedömning av barnets bästa för ändamål som gäller mottagande (enligt det omarbetade mottagandedirektivet) eller andra förfaranden, omfattas inte av denna praktiska vägledning.

Den praktiska vägledningen är koncentrerad till asylförfaranden. Barnet ska kunna fatta ett fritt och informerat beslut om att ansöka om internationellt skydd. Föräldrar/förmyndare/företrädare och/eller barnskyddsaktörer kan löpande bedöma om ansökan bör fullföljas med avseende på barnets bästa. Alla aktörer med behörighet att löpande bedöma barnets bästa måste samarbeta i syfte att säkerställa att barnets bästa tillgodoses i enlighet med nationell lag och/eller praxis. Barnets skydd och bedömningen av barnets bästa går utöver asylförfarandet. Därför behövs ett löpande och övergripande samarbete med barnskyddsmyndigheter och andra aktörer, som mottagningsmyndighet, förmyndare/företrädare och juridiska rådgivare.

Syftet med den praktiska vägledningen är att underlätta genomförandet av principen om barnets bästa i asylprocessen i enlighet med unionens regelverk och annan tillämplig EU-lagstiftning ⁽⁶⁾. Den har tagits fram med vetskap om att EU+-ländernas praxis varierar, och att det i de olika länderna är olika aktörer som arbetar med att tillgodose barnets bästa. Vidare är det de nationella myndigheternas ansvar att se till att inrätta lämpliga garantier och säkerhetsåtgärder i asylprocessen.

Bakgrund

Den praktiska vägledningen har utvecklats av Easo i samarbete med en grupp experter från Belgien, Danmark, Finland, Irland, Norge och Rumänien samt Europeiska kommissionen, Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA), FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) och FN:s barnfond (Unicef). Vidare har kommissionen, EU+-länderna och internationella organisationer rådfrågats. Vägledningen är resultatet av kombinerande erfarenheter som speglar det gemensamma målet att uppnå högkvalitativa förfaranden för internationellt skydd. I vägledningen beskrivs också den bästa praxis som identifierats inom ramen för Easos stöd till systemet för omplacering ⁽⁷⁾ i Grekland och Italien vid bedömningen av barnets bästa för barn som omfattas av omplacering.

Tillämpning

Den praktiska vägledningen innehåller allmän information och kan användas som riktmärke eller inspirationskälla för att uppdatera och/eller förbättra standardiserade nationella förfaranden som rör barn.

Den checklista gällande barnets bästa som finns i detta dokument skapar förutsättningar för en effektiv insamling och bedömning av information. Med hjälp av checklistan kan handläggare också verifiera om insamlad information och säkerhetsåtgärder har hanterats med vederbörlig hänsyn till dataskydd/säkerhet.

Den praktiska vägledningen kan användas tillsammans med tillämplig internationell och nationell rätt och EU:s lagstiftning utifrån ett barnrättsperspektiv ⁽⁸⁾. Till grund för vägledningen ligger även en rad olika policy- och vägledningsdokument om principen om barnets bästa. Ytterligare referensmaterial finns tillgängligt i de policy- och vägledningsdokument (bilaga II) som följer med denna vägledning.

⁽⁶⁾ Bland annat bestämmelserna i [Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU](#) av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättning av rådets rambeslut 2002/629/RIF, EUT L 101 (människohandelsdirektivet).

⁽⁷⁾ [Rådets beslut \(EU\) 2015/1523](#) av den 14 september 2015 om fastställande av provisoriska åtgärder på området internationellt skydd till förmån för Italien och Grekland.

⁽⁸⁾ Se policy- och vägledningsdokument (bilaga II) och rättsliga ramar (bilaga III).

Den praktiska vägledningen i förhållande till övriga stödverktyg från Easo

Easos uppdrag är att stödja EU+-länderna i genomförandet av det gemensamma europeiska asylsystemet (Ceas), bland annat genom gemensam utbildning, gemensamma kvalitetsstandarder och gemensam information om ursprungsländer. Liksom alla Easos stödverktyg baseras denna praktiska vägledning på Ceas gemensamma normer. Vägledningen ska ses som ett komplement till Easos övriga verktyg, främst [Practical guide on age assessment](#), [Practical guide on family tracing](#) och utbildningsmodulen *Interviewing children*.

Terminologi

Åldersbedömning

Åldersbedömning är den process genom vilken myndigheter försöker uppskatta en persons kronologiska ålder, eller åldersspann, för att bedöma om personen är barn eller vuxen ⁽⁹⁾.

Intervju(er) om barnets bästa

Intervjuer om barnets bästa avser intervjuer med barnet, barnets förmyndare eller annan person som är ansvarig för barnets omvårdnad och skydd. I vissa medlemsstater kan fler än en intervju genomföras med varje barn. Syftet med intervjuerna är att bedöma barnets bästa på löpande basis. Intervjuerna kan göras separat eller vara en del av den personliga intervjun eller annan intervju (intervju för att spåra barnets familj eller bedöma barnets utsatthet etc.). Utgångspunkten för sådana intervjuer ska vara att bedömningen av vad som är ett enskilt barns bästa inte är en engångsföreteelse utan sker över tid. Principen om att barnets bästa ska sättas i främsta rummet ligger till grund för alla beslut och förfaranden, däribland intervjuerna. Uppdatering och översyn kan göras efter behov.

Bedömning och fastställande av barnets bästa ⁽¹⁰⁾

Enligt FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) ska bedömningen av barnets bästa genomföras unikt i varje enskilt fall [...]

[...] "Bedömningen av barnets bästa" handlar om att utvärdera och väga allt som behövs för att fatta beslut i en specifik situation för ett enskilt barn eller en specifik grupp av barn.

[...] "Fastställandet av barnets bästa" beskriver den formella process, med noggrann kontroll av förfarandet, vars syfte är att fastställa barnets bästa med bedömningen som grund. ⁽¹¹⁾

Barn/underårig

I EU:s lagstiftning avser begreppen *barn* och *underårig* varje person som är under 18 år. I unionens asylregelverk används termen *underårigt barn* i samma betydelse som *barn* i denna vägledning med avseende på att *barnets bästa* är en internationellt etablerad rättslig princip i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Barn i risksituationer

Detta avser barn som är utsatta för en viss risk, oberoende av familjens sammansättning/situation. Barnet kan vara ensamkommande eller ha skilts från sina föräldrar, men det kan även handla om ett barn som anländer i sällskap med sina föräldrar. Till de risker som barnet kan vara utsatt för hör bland annat fysiskt eller psykiskt våld, sexuellt eller könsrelaterat våld och andra former av övergrepp eller utnyttjande, barnäktenskap eller tvångsäktenskap, kvinnlig könsstympning, psykisk ohälsa, självskadebeteende/själv mord.

Med *barn i risksituationer* avses även barn som fallit eller riskerar att falla offer för människohandel, de som utsatts för allvarliga former av psykiskt, fysiskt, sexuellt eller könsbaserat våld, inbegripet kvinnlig könsstympning, barnäktenskap eller tvångsäktenskap, fysiskt eller psykiskt våld och andra former av

⁽⁹⁾ Easo, *Practical guide on age assessment*, 2018. Se EMN:s ordlista för åldersbedömning. För mer information om barnets bästa och åldersbedömning, se även barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 6 (2005) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet*, 1 september 2005, CRC/GC/2005/6, avsnitt V.A, punkt 31 i.

⁽¹⁰⁾ Fastställande av barnets bästa omfattas inte av denna praktiska vägledning.

⁽¹¹⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC /C/GC/14.

övergrepp eller utnyttjande, barn som är familjeförsörjare, statslösa barn, unga mödrar, barn som ingått i väpnade styrkor, barn som lider av allvarliga sjukdomar och barn som lider av svår psykisk ohälsa.

Barn som utsatts för (eller riskerar att bli utsatta för) människohandel

Detta avser barn för vilka det finns skälig grund att misstänka att de varit utsatta för människohandel, även om själva utnyttjandet ännu inte ägt rum ⁽¹²⁾. Barn som utsatts för eller riskerar att utsättas för människohandel har rätt till hjälp och stöd utifrån deras särskilda omständigheter ⁽¹³⁾.

Dublin III-förordningen och särskilda rättssäkerhetsgarantier

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning) ⁽¹⁴⁾. I Dublin III-förordningen nämns rättssäkerhetsgarantier, såsom att en företrädare ska utses och att de ska ha tillgång till alla relevanta handlingar ⁽¹⁵⁾.

Familj

Begreppet *familj* ska tolkas i vid bemärkelse och inkludera biologiska föräldrar samt adoptiv- och fosterföräldrar, syskon och i förekommande fall medlemmar av den utvidgade familjen eller samhället ⁽¹⁶⁾.

Familjeefterforskning

Sökandet efter familjemedlemmar (däribland släktingar eller tidigare omvårdare till ensamkommande barn) i syfte att återupprätta familjeband eller återföreina familjer när detta är i barnets bästa ⁽¹⁷⁾.

Förmyndare/företrädare ⁽¹⁸⁾

Användningen av begreppen *förmyndare*, *företrädare* och *juridiskt/rättsligt ombud* är inkonsekvent/ varierar såväl i EU:s ramverk som internationellt. I den praktiska vägledningen används begreppen *förmyndare/företrädare* tillsammans.

En **förmyndare** är en oberoende person som ska skydda barnets intressen och allmänna välbefinnande och komplettera barnets begränsade rättskapacitet. Förmyndaren företräder barnet i alla frågor på samma sätt som en förälder gör med sitt barn ⁽¹⁹⁾.

⁽¹²⁾ Människohandel är fortsatt en mycket lönsam form av allvarlig organiserad brottslighet som uttryckligen förbjuds i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt i artikel 5, samt i artiklarna 79 och 83 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I artikel 2 i människohandelsdirektivet definieras begreppet *människohandelsbrott* med särskild hänvisning till barn som är offer för människohandel. Människohandel för sexuellt utnyttjande av barn, framför allt flickor, samt utnyttjande av barn för att begå brottsliga handlingar, rapporteras vara på uppgång. Som en följd av migrationskrisen har människohandelsnätverk siktat in sig på de mest utsatta, framför allt barn, och det finns nu en utbredd oro för att människohandel för sexuella ändamål ska öka. Se rapporten från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om *framsteg i kampen mot människohandel*, 19 maj 2016, COM(2016) 267 final (framstegsrapport). Europol, *Situation report: Trafficking in human beings in the EU*, 765175, februari 2016 (lägesrapport).

⁽¹³⁾ Se artiklarna 13–16 i människohandelsdirektivet. För en översikt över människohandelsoffrens rättigheter, se kommissionens dokument *EU-rättigheter för offer för människohandel*, 2013.

⁽¹⁴⁾ Dublin III-förordningen.

⁽¹⁵⁾ Artikel 6.2 i Dublin III-förordningen.

⁽¹⁶⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 6 (2005) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet*, 1 september 2005, CRC/GC/2005/6, skäl 19 i skyddsgrundsdirektivet (omarbetning).

⁽¹⁷⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 6 (2005) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet*, 1 september 2005, CRC/GC/2005/6. Artikel 6.4 i Dublin III-förordningen och bestämmelserna i artikel 24.3 i mottagandedirektivet (omarbetning) och skyddsgrundsdirektivet (omarbetning). Se även Easos *Practical Guide on Family Tracing*, 2016.

⁽¹⁸⁾ För mer information om terminologi, se FRA:s *handbok om förmyndarskap för barn som inte tas om hand av sina föräldrar*, juni 2014, s. 14–15.

⁽¹⁹⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 6 (2005) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet*, 1 september 2005, CRC/GC/2005/6. FN:s generalförsamling, *Guidelines for the Alternative Care of Children*, resolution antagen av FN:s generalförsamling den 24 februari 2010, A/RES/64/142. FRA:s *handbok om förmyndarskap för barn som inte tas om hand av sina föräldrar*, juni 2014. Systemen ger vägledning om hur man ska fastställa och hantera nationella system för förmyndarskap och belyser förmyndarens huvuduppgifter. FN använder begreppet *förmyndare* i en vidare bemärkelse än i unionens regelverk.

En **företrädare** definieras som ”en person eller organisation som av behöriga organ utsetts att bistå och företräda ett ensamkommande barn i förfaranden [som rör internationellt skydd] ... för att tillgodose barnets bästa och vid behov företräda barnet rättsligt.[...]” ⁽²⁰⁾.

Företrädarens roll skiljer sig från det **juridiska/rättsliga ombudets**. Den senare är en juridisk rådgivare eller advokat ”som tillhandahåller juridiskt bistånd, för barnets talan och i skriftliga inlagor eller personligen företräder barnet i [...] asylrättsliga eller andra rättsliga förfaranden i enlighet med nationell lag” ⁽²¹⁾.

Rättssäkerhetsgarantier och förfarandegarantier

Förfarandegarantier är särskilda skyddsmekanismer som införs i syfte att ge personer med särskilda behov en effektiv tillgång till förfaranden och underlag som behövs för att styrka sin ansökan om internationellt skydd. Dessa gör det möjligt för sökande med särskilda behov att tillvarata sina rättigheter och uppfylla sina skyldigheter i enlighet med det omarbetade asylprocedurdirektivet ⁽²²⁾.

I Dublin III-förordningen avser *rättssäkerhetsgarantier* bestämmelser om överklagande.

I barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 förekommer båda garantierna som definieras ovan, samt förfarandegarantier såsom rätten att bli hörd och rätten att överklaga.

Släkting

Barnets vuxna faster/moster, farbror/morbror eller mor- eller farförälder, som befinner sig på en medlemsstats territorium, oavsett om sökanden är född inom eller utom äktenskapet eller adopterad enligt nationell rätt ⁽²³⁾. I den här vägledningen används även **vårdnadshavare** om person som är formellt utsedd av en behörig myndighet ⁽²⁴⁾.

Barn som skilts från föräldrarna

Ett barn som har skilts från alla vuxna som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne, dock inte nödvändigtvis från andra släktingar. Med andra ord kan detta även avse ett barn som kommer i sällskap med andra vuxna familjemedlemmar eller släktingar ⁽²⁵⁾. Begreppet förekommer inte i unionens befintliga asylregelverk, där *barn som skilts från sina föräldrar* således omfattas av samma kategori som *ensamkommande barn*.

Ensamkommande barn

Ett barn som anländer till medlemsstaternas territorium utan att vara i sällskap med en vuxen som enligt den berörda medlemsstatens lag eller praxis ansvarar för honom eller henne, och så länge han eller hon inte faktiskt tas om hand av en sådan person/vuxen; det gäller även barn som lämnas utan medföljande vuxen efter att ha anlänt till medlemsstaternas territorium ⁽²⁶⁾.

⁽²⁰⁾ Artikel 2 n i asylprocedurdirektivet (omarbetning) och artikel 2 j i mottagandedirektivet (omarbetning).

⁽²¹⁾ FRA:s *handbok om förmyndarskap för barn som inte tas om hand av sina föräldrar*, juni 2014.

⁽²²⁾ Skäl 29 och artikel 2 d i asylprocedurdirektivet (omarbetning).

⁽²³⁾ Artikel 2 h i Dublin III-förordningen.

⁽²⁴⁾ Utan att det påverkar medlemsstater som betraktar vårdnadshavandet som ett uppdrag som innehas av en institution, en förvaltare eller annan person som inte är släkt med barnet. I vissa medlemsstater är vårdnadshavaren en person/institution som är ansvarig för barnets dagliga omsorg, det vill säga boende, mat, skolgång etc.

⁽²⁵⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 6 (2005) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet*, 1 september 2005, CRC/GC/2005/6, avsnitt III, punkt 8.

⁽²⁶⁾ Artikel 2 e i mottagandedirektivet (omarbetning). Artikel 2 m i asylprocedurdirektivet (omarbetning). Artikel 2 l i skyddsgrundsdirektivet (omarbetning). Artikel 2 j i Dublin III-förordningen. Artikel 2 f i direktivet om familjeåterförening. Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 6 (2005) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet*, 1 september 2005, CRC/GC/2005/6, avsnitt III, punkt 7. Se även UNHCR och Unicef, *Safe & Sound: what States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe*, 2014, s. 22.

1. Bakgrund och aspekter i fråga om barnets bästa

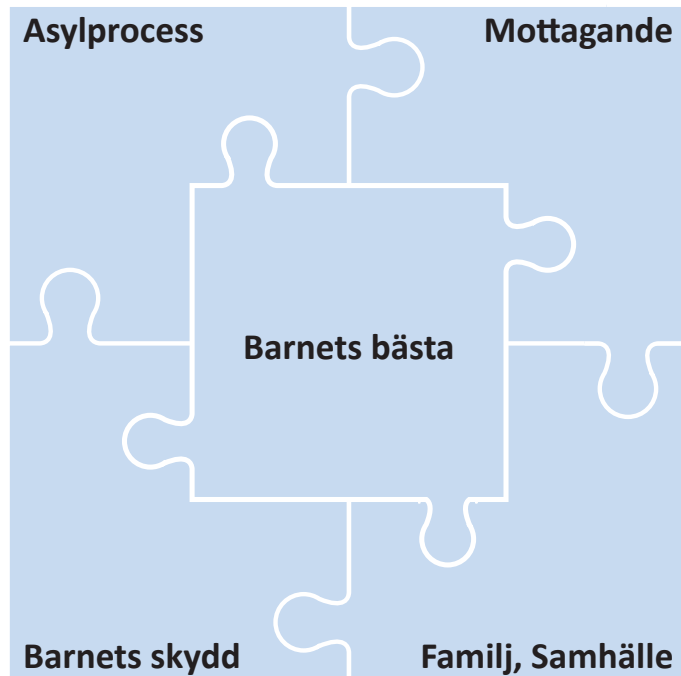
Barnets bästa är en rättighet, en princip och ett tillvägagångssätt med fast förankring i internationell rätt och i EU:s lagstiftning. Vidare har principen fått en ännu mer central roll i de omarbetade förslagen inom ramen för det gemensamma europeiska asylsystemet (Ceas) ⁽²⁷⁾. I artikel 24 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna fastställs att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner ⁽²⁸⁾. Och i artikel 3 i barnkonventionen står det att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn ⁽²⁹⁾. Vidare erinras det i unionens asylregelverk om skyldigheten att sätta barnets bästa i främsta rummet ⁽³⁰⁾.

Bedömningen av barnets bästa är en process som ska löpa över tid, och innan varje viktigt administrativt beslut fattas ska barnets bästa bedömas. Arbetet med att bedöma barnets bästa ska inledas före asylprocessen och fortsätta efteråt.

I asylprocessen vilar ansvaret för att bedöma barnets bästa på barnskyddsmyndigheter och asylmyndigheter samt på andra aktörer.

- Barnskyddsaktörerna genomför en bedömning av barnets bästa för flera olika ändamål (mottagande, skolgång, vårdnadsansvar etc.).
- Samtidigt har asylmyndigheterna också ansvar för att i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa i alla steg i asylprocessen.

Dessa bedömningar ska de ligga till grund för varandra så att alla processer kan dra nytta av synergier och undvika onödig överlappning.

⁽²⁷⁾ Europeiska kommissionen, *Child-specific provisions in the Common European Asylum Package*.

⁽²⁸⁾ Europeiska unionen, *Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna*, 26 oktober 2012, 2012/C 326/02.

⁽²⁹⁾ Förenta nationerna, *Convention of the Rights of the Child (CRC)* (Konventionen om barnets rättigheter), 20 november 1989.

⁽³⁰⁾ Se policy- och vägledningsdokument (bilaga II).

Slutsatser av Easos kartläggning av asyلفörfaranden för barn

Enligt de validerade resultaten från Easos kartläggning 2017 kan bedömningen av barnets bästa ske vid olika tillfällen, i vissa fall innan asylprocessen inleds (**Irland** och **Slovakien** ⁽³¹⁾), eller i ett särskilt skede av förfarandet, till exempel om barnet ansökt om internationellt skydd som i **Bulgarien** och **Grekland** (när åklagaren är vederbörligt informerad ⁽³²⁾). I **Polen** görs bedömningen när beslut fattas om internationellt skydd.

De flesta som svarade angav dock att bedömningen kan göras i alla steg av asylprocessen. Detta är fallet i **16 EU+-länder (Belgien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike (33), Italien, Lettland, Norge, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tyskland och Österrike)**. I **Spanien** och **Finland** görs bedömningen av barnets bästa även vid mottagningscentrumen.

1.1 Ett barnrättsbaserat synsätt

I denna praktiska vägledning understryks att nationella myndigheter är skyldiga att sätta barnets bästa i främsta rummet i enlighet med ett barnrättsbaserat och rättighetsbaserat synsätt.

I barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet ges råd om hur konventionsstaterna ska tolka och tillämpa principen. Hit hör skyddsmekanismer som säkerställer genomförandet ⁽³⁴⁾. Ett barnrättsbaserat i stället för ett statscentrerat synsätt

[...] främjar förverkligandet av rättigheterna för alla barn som de fastställs i konventionen genom att utveckla skyldighetsinnehavarnas kapacitet att uppfylla sina skyldigheter att respektera, skydda och uppfylla rättigheter (artikel 4) och rättighetsinnehavarnas kapacitet att göra gällande sina rättigheter, med ständig vägledning av rätten till icke-diskriminering (artikel 2), hänsyn till barnets bästa (artikel 3.1), rätten till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) samt respekt för barnets åsikter (artikel 12). [...] Denna barnrättsstrategi är övergripande och lägger tonvikten på att stödja barnets egna styrkor och förmågor och de sociala system som barnet ingår i: familjen, skolan, samhället, institutioner samt religiösa och kulturella system ⁽³⁵⁾.

Helhetsbaserade och barncentrerade processer måste användas löpande i syfte att sätta barnets bästa i främsta rummet. I alla åtgärder och beslut som påverkar barnet såväl kortsiktigt som på medellång och lång sikt, ska barnets individuella och specifika omständigheter och behov beaktas.

En fullständig tillämpning av begreppet barnets bästa förutsätter ett rättighetsbaserat synsätt, och att alla aktörer engageras för att säkra barnets fysiska, psykologiska, moraliska och andliga integritet som en helhet, samt befästa barnets mänskliga värdighet ⁽³⁶⁾.

Att sätta barnets bästa i främsta rummet ska vara en del av en individuell process som genomförs för alla barn som uttryckt sin avsikt att ansöka om internationellt skydd och gäller alla beslut och förfaranden som rör internationellt skydd.

Enligt det omarbetade asylprocedurdirektivet är det också en skyldighet att fastställa barnets särskilda rättssäkerhetsbehov, liksom att genomföra bedömningar av utsatta personers situation i enlighet med det omarbetade mottagandedirektivet ⁽³⁷⁾. Detta kan innebära att samtliga aktörer såsom barnskyddsaktörer och tjänsteleverantörer engageras.

⁽³¹⁾ Bedömningen av barnets bästa inleds redan när barnen hittas/identifieras.

⁽³²⁾ I det fall åklagaren inte informerats i vederbörlig ordning görs bedömningen under intervjun.

⁽³³⁾ I Frankrike inleds bedömningen av barnets bästa så snart som ett ensamkommande barn upptäcks oberoende av om en asylprocess pågår eller skedet i asylprocessen. Barnets bästa bedöms samtidigt som åldersbedömningen eller senare av beslutande myndighet.

⁽³⁴⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14, avsnitt V.

⁽³⁵⁾ FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *allmän kommentar nr. 13: Rätten till utbildning (artikel 13 i konventionen)*, 8 december 1999, E/C.12/1999/10, punkt 59.

⁽³⁶⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14, avsnitt I A, punkterna 4 och 5.

⁽³⁷⁾ Se även artikel 23.4 i mottagandedirektivet (omarbetning) – rehabiliteringstjänster och stöd.

När man bedömer barnets bästa ska man ta hänsyn till att barnets förmågor ⁽³⁸⁾ eller särskilda behov kommer att utvecklas över tid. Beslutsfattare bör därför inte fatta definitiva och oåterkalleliga beslut, utan hellre överväga åtgärder som kan revideras eller anpassas i takt med denna utveckling.

1.2 Om begreppet i främsta rummet

Enligt barnrättskommitténs mening är syftet med principen om barnets bästa att säkerställa både fullt och faktiskt åtnjutande av alla de rättigheter som erkänns i konventionen och barnets helhetsutveckling ⁽³⁹⁾. Att sätta barnets bästa i främsta rummet i varje beslut som rör ett enskilt barn innebär att man måste utgå från varje barns specifika omständigheter ⁽⁴⁰⁾, fastställa och bedöma relevanta faktorer för ett visst barn, utvärdera dem och vikta dem i relation till varandra ⁽⁴¹⁾.

Barnets bästa ska komma i **främsta rummet** och kan behöva balanseras med andra intressen, däribland landets. Vilken vikt som ska läggas vid barnets bästa är en del av beslutsfattarnas analys. Barnets bästa ska ha hög prioritet och inte bara vara ett av flera överväganden ⁽⁴²⁾. I andra sammanhang ska barnets bästa **främst beaktas**, vilket betyder att barnets bästa ska vara den avgörande faktorn när ett beslut fattas.

Exempel på beslut som påverkar barnet i asylprocessen är bland annat beslut om att göra en separat personlig intervju med barnet utan föräldrarnas närvaro, beslut om huruvida man genom att höra barnet tillgodoser barnets bästa, och i så fall var, när och hur länge barnet ska intervjuas. Andra exempel är val av tolk eller handläggare, beslut om åldersbedömning eller familjefterforskning för barnet samt huruvida barnets ansökan ska separeras från föräldrarnas ansökan.

I den gemensamma allmänna kommentaren (2017) från barnrättskommittén (CRC) och kommittén för migrerande arbetare (CMW) om genomförandet av *General principles in the context of international migration* (kommentar nr 22 (CRC) och nr 3 (CMW)) ⁽⁴³⁾ anges också konkreta situationer där det fordras en formell bedömning/fastställande ⁽⁴⁴⁾.

Vidare gäller detta samtliga aspekter av prövningen av barnets ansökan och bedömningen av barnets bästa utifrån skyddsrelaterade aspekter. Exempel på sådana aspekter är barnspecifik förföljelse, huruvida familjen finns i ursprungslandet eller annat land, barnets interna flyktalternativ (om relevant), säkra tredjeländer (om tillämpligt), skyddsmekanismer och rättsliga principer av relevans för barnets situation, såsom bevisbörda och tvivelsmålets fördel.

⁽³⁸⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14, punkt 84.

⁽³⁹⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14, avsnitt I A, punkterna 4 och 5.

⁽⁴⁰⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14, avsnitt V, punkterna 46 och 48–51.

⁽⁴¹⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14, avsnitt V 2, punkt 80. Mer information finns i Eso, *Asylum Procedures for Children Report*, 2017.

⁽⁴²⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14, avsnitt IV A.4, punkterna 36–40.

⁽⁴³⁾ Denna allmänna kommentar baseras på dokumentet och rapporten från den allmänna diskussionen i Genève i september 2012, och de andra dokumenten som nämns i avsnitt A, punkt 5 i den *gemensamma allmänna kommentaren* nr 3 (2017) från kommittén för migrerande arbetare (CMW) och nr 22 (2017) från barnrättskommittén (CRC) om allmänna principer för barnens mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration av den 16 november 2017.

⁽⁴⁴⁾ I den *gemensamma allmänna kommentaren nr 3 från kommittén för migrerande arbetare (CMW) och nr 22 från barnrättskommittén (CRC)* anges att barnets bästa beaktas till fullo i immigrationslagstiftningen samt i planering, genomförande och bedömning av migrationspolitik och i enskilda beslut, bland annat i fråga om att bevilja eller avslå ansökan om inträde eller om att bosätta sig i ett land, verkställighet av migrationsbeslut, begränsningar av barns och/eller deras föräldrars eller vårdnadshavares sociala rättigheter samt beslut om familjesammanhållning och vårdnad, där barnets bästa ska komma i främsta rummet och således har hög prioritet. Principen om barnets bästa ska garanteras uttryckligen genom individuella prövningar för varje administrativt eller juridiskt beslut i fråga om barnet gällande inresa, vistelse, återresa, placering, vårdnad eller frihetsberövande eller utvisning av en förälder på grund av migrationsstatus.

Slutsatser av Easos kartläggning av asyلفörfaranden för barn

11 länder (**Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Frankrike, Irland, Lettland, Schweiz, Spanien** ⁽⁴⁵⁾ och **Sverige**) har en formellt inrättad process för bedömningen av barnets bästa i asylprocessen.

Barnets bästa beaktas i första hand i asylprocessen i **Finland, Grekland, Italien, Norge, Polen, Slovakien, Tyskland och Österrike** även om dessa länder bekräftade att det inte finns någon formell process för bedömning av barnets bästa.

I **Finland, Litauen, Nederländerna, Polen, Rumänien, Slovenien och Ungern** ⁽⁴⁶⁾ finns det inte heller någon formell process för att bedöma barnets bästa, men vissa skyddsåtgärder finns. I **Nederländerna** bistår NIDOS och rådet för skydd av barn om behov av bedömning av barnets bästa uppstår. I **Polen** bedöms barnets bästa inom ramen för bedömningen av behov av internationellt skydd. I **Slovenien** ska barnets bästa i första hand beaktas genom hela asylprocessen och av alla myndigheter och personer som är delaktiga i det.

1.3 Objektiv bedömning av personer med olika kompetens

Bedömningen av barnets bästa måste göras av personer med olika kompetenser ⁽⁴⁷⁾, såsom specialister och experter som är utbildade i att arbeta med barn och har genomgått noggranna kontroller ⁽⁴⁸⁾.

Bedömningen av barnets bästa ska vara objektiv och inte grundad på subjektiva åsikter och uppfattningar. En bedömning som görs av en enskild vuxen får aldrig ges företräde framför skyldigheten att respektera barnets alla rättigheter enligt konventionen ⁽⁴⁹⁾. Detta betyder att det enligt principen om barns bästa aldrig kan rättfärdigas att någons rättigheter enligt barnkonventionen åsidosätts.

Det anses vara god praxis att se till att alla rekommendationer och bedömningar som görs när det gäller barnets bästa granskas och godkänns i linje med **fyra ögon-principen** som innebär att minst två personer tittar på ett visst ärende.

1.4 Förfaranden för barnets bästa

Om asylmyndigheterna har den första kontakten med barnet eller om de är ansvariga för många olika förfaranden/juridiska moment, kan de uppmanas att påbörja arbetet med att bedöma barnets bästa. I dessa fall, och i synnerhet om asylmyndigheterna inkluderar frågor om barnets bästa och förfarandegarantier i de personliga intervjuerna, bör alla relevanta aktörer involveras, så att barnet inte berövas möjlighet att höras separat i frågor om hans eller hennes bästa.

Exempel på praktisk tillämpning

I **Sverige** och **Finland** har de beslutsfattande myndigheterna en samlad kompetens inom områden som asyl, invandring, människohandel och mottagande, vilket gör att de kan bedöma, och i bland även fastställa, barnets bästa utöver vad som omfattas av förfaranden för internationellt skydd.

⁽⁴⁵⁾ Garanteras av förmyndaren.

⁽⁴⁶⁾ Bestämmelser för att garantera att barnets bästa tillämpas kommer att utökas vid den nästa ändringen av Ungerns asyllagstiftning.

⁽⁴⁷⁾ Rekommendationer om att arbetsteamet bör bestå av personer med olika kompetenser ges även i barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC /C/GC/14.

⁽⁴⁸⁾ Separated Children in Europe Programme, *Statement of Good Practice*, 2010, s. 6.

⁽⁴⁹⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (artikel 3.1)*, 29 maj 2013, CRC /C/GC/14.

1.5 Barnets bästa och rätten att höras ⁽⁵⁰⁾

Barnet har rätt att uttrycka sina åsikter och få sina åsikter beaktade i förhållande till sin ålder och mognad. I alla beslutsprocesser där barnets bästa sätts i främsta rummet måste barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter respekteras. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att tillförsäkra barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dem. När barnet vill göra sig hörd ska han eller hon kunna bestämma på vilket sätt, antingen direkt eller genom en företrädare (förmyndare/förälder). Om barnet har uttryckt sina åsikter, antingen direkt eller indirekt, måste dessa tillmätas betydelse utifrån barnets ålder och mognad.

Barnet bör också få veta hur den information han eller hon uppgett kommer att användas. Att höra barnet innebär också att göra barnet delaktigt. Barnet ska informeras på ett barnanpassat sätt så att den situation (asylprocessen) barnet befinner sig i blir begriplig för honom eller henne. De ansvariga handläggarna måste se till att barnet hörs på ett sätt som inte är skadligt för barnet.

1.6 Väga faktorer mot varandra i bedömningen av barnets bästa

I processer som inbegriper en bedömning av barnets bästa ska vederbörlig hänsyn tas till barnets familjesituation, situationen i ursprungslandet, särskilda tecken på utsatthet, säkerhetsaspekter och risker samt barnets behov av skydd, integrationsnivån i värdlandet, mental och fysisk hälsa, utbildning och socioekonomiska förhållanden. Analyserna kan utföras av socialarbetare som är anställda av asylmyndigheterna eller av andra aktörer och därefter göras tillgängliga för asylmyndigheterna. Andra aspekter som ska beaktas är barnets kön, sexuella läggning eller könsidentitet samt nationalitet, etniskt eller socialt ursprung, religion, funktionsnedsättning, migrations- eller bosättningsstatus, medborgarskap, ålder, ekonomiska förhållanden, politiska eller andra åsikter såväl som andra aspekter ⁽⁵¹⁾ som kulturell eller språklig bakgrund.

Handläggarna måste analysera och göra en avvägning av barnets samtliga rättigheter så att utfallet för barnet blir så bra som möjligt ⁽⁵²⁾. Dokumentationen om barnets bästa ska innehålla en detaljerad beskrivning av omständigheter och åtgärder beträffande barnet och vad man kommit fram till. Vidare ska den innehålla en analys om hur olika aspekter av barnets situation har vägts mot varandra, vilka alternativ som diskuteras för barnet och vilket alternativ som på bästa vis tillgodoser barnets intressen och varför.

I följande lista har även hänvisningar från barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 14 ⁽⁵³⁾, barnkonventionen och unionens asylregelverk inkluderats ⁽⁵⁴⁾:

- Möjligheter till familjeåterförening (artikel 10 i barnkonventionen, artikel 23.2 i mottagandedirektivet (omarbetning))
- Barnets liv, överlevnad och utveckling (artikel 6 i barnkonventionen), välfärd
- Barnets identitet (artikel 8 i barnkonventionen) och bakgrund
- Barnets sårbarhet, risken att bli utsatt för människohandel (artiklarna 32 och 39 i barnkonventionen, artikel 23.2 i mottagandedirektivet (omarbetning), artikel 6.3 c i Dublin III-förordningen), andra särskilda behov (artiklarna 20 och 22 i barnkonventionen (artikel 22 i mottagandedirektivet (omarbetning)))
- Barnets rätt till utbildning (artikel 28 i barnkonventionen)

⁽⁵⁰⁾ Se även FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *allmän kommentar nr 12 om rätten till tillräcklig mat (artikel 11 i konventionen)*, 12 maj 1999.

⁽⁵¹⁾ Barnrättskommittén (CRC) och kommittén för migrerande arbetare (CMW), *gemensam allmän kommentar* nr 3 (2017) från (CMW) och nr 22 (2017) från (CRC) om allmänna principer för barnens mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration av den 16 november 2017, avsnitt I, punkt 3.

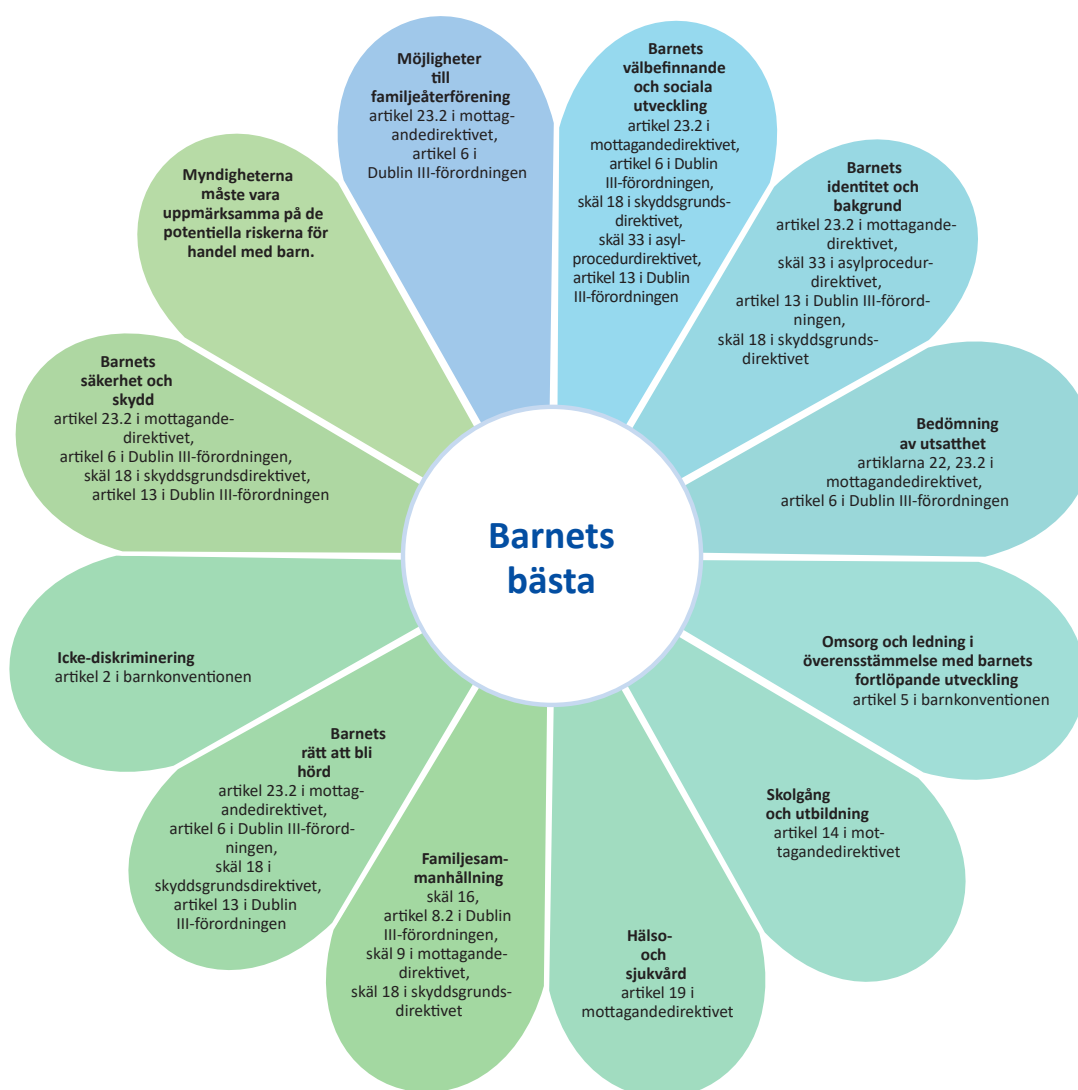
⁽⁵²⁾ Kommittén påminner om att det inte finns någon rangordning av rättigheterna i konventionen – alla rättigheter som föreskrivs i den är för barnets bästa. Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (art. 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14.

⁽⁵³⁾ De viktiga aspekterna som ska beaktas vid bedömningen av barnets bästa anges i avsnitt V i barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (art. 3.1)*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14, avsnitt V A, punkt 48.

⁽⁵⁴⁾ För mer information, se FRA:s *Rapport om grundläggande rättigheter*, 2018, s. 184–186.

- Barnets rätt till hälsa (artikel 24 i barnkonventionen)
- Familjesammanhållning (artikel 9 i barnkonventionen, artikel 8.2 i Dublin III-förordningen och artikel 25 i skyddsgrundsdirektivet), bevarande av familjemiljön och upprätthållande av relationer
- Barnets rätt att höras (artikel 12 i barnkonventionen)
- Barnets skydd och säkerhet (artikel 19 i barnkonventionen)
- Rätten att inte bli diskriminerad (artikel 2 i barnkonventionen)
- Omsorg och ledning i överensstämmelse med barnets fortlöpande utveckling (artikel 5 i barnkonventionen)

Dessa rättigheter speglas i unionens regelverk samt i diagrammet nedan, där några av de viktigaste (men inte alla) aspekterna av barnets bästa anges med hänvisning till relevant rättsligt instrument. Ytterligare information och policy- och vägledningsdokument finns i bilaga II och de internationella och europeiska rättsliga ramarna finns i bilaga III ⁽⁵⁵⁾.

⁽⁵⁵⁾ Alla rättsliga hänvisningar i diagrammet nedan avser EU:s omarbetade rättsliga instrument.

2. Förfarandegarantier

För att barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet ska förverkligas kräver regelverket en rad rättsliga förfaranden. Många av dessa förfaranden tillämpas generellt för alla asylsökande barn. Här ges en närmare beskrivning av hur dessa förfaranden bidrar till att genomföra principen om barnets bästa. Ett exempel är tillgången till förmyndare för alla ensamkommande asylsökande barn. Att involvera barnets förmyndare i bedömningen av barnets bästa, eller en bedömning som han eller hon gjort i det avseendet, bidrar till ett rättssäkert förfarande där barnets bästa sätts i främsta rummet.

Den typen av förfarandegarantier måste alltid ingå i asylprocesser som rör barn. Förfarandegarantier utgör skyldigheter för myndigheterna och rättigheter för barnen. Vid förverkligandet av barnets bästa bör beslutsfattarna alltid ha erfordrade förfarandegarantier till hands. Det är beslutsfattarnas ansvar att se till att varje barns rättigheter tillgodoses.

En rad aktörer från olika myndigheter är delaktiga i barnets ansökan om internationellt skydd. Inom ramen för sina respektive kompetenser har de alla ett ansvar för att sätta barnets bästa i främsta rummet. Den ansvariga beslutsfattaren kan tillhöra vilken som helst av dessa aktörer/myndigheter. Ärenden som rör skydd av barn hanteras dock oftast av socialarbetare eller barnskyddsaktörer.

De skyddsmekanismer som nämns i den här vägledningen gäller intervjuer med barnet, däribland den personliga intervjun inom ramen för asylprocessen.

Exempel på praktisk tillämpning

När ett barn lämnar in ansökan om internationellt skydd i **Cypern** får han eller hon ett separat formulär med frågor om barnets eventuella utsatthet. Bedömningen av barnets bästa görs av socialtjänsten på löpande basis ända till barnet fyller 18 år.

I **Lettland** bedöms barnets bästa löpande under hela asylprocessen. Detta sker genom en rad olika observationer och samtal med barnet vid olika tillfällen.

I **Norge** gäller att barnet inom ramen för det norska migrationsverkets bedömning av barnets bästa ska ges möjlighet att uttrycka sin åsikt i frågor som rör honom eller henne.

Säkerhet

Under asylprocessen måste barnet skyddas från alla former av våld, övergrepp, vanvård och utnyttjande. Asylhandläggarna måste vara uppmärksamma på alla tecken på utsatthet eller andra risker hos barnet i syfte att säkerställa att barnet är tryggt under hela asylprocessen (se avsnittet om tecken på utsatthet och risk).

Information om barnets välbefinnande, skydd och säkerhet ska dokumenteras. Genom att samla in och ta hänsyn till sådan information kan man bidra till att säkerställa att barnet är tryggt och förhindra att barnet hamnar hos personer som begått övergrepp mot, eller på annat vis skadat eller utsatt barnet för människohandel. Den ansvariga handläggaren ska lägga stor vikt vid källan till sådan information och hur stor vikt som kan tillmätas den, med tanke på att mycket beror på de specifika omständigheterna i varje enskilt fall.

Kvalificerad personal

Asylhandläggare som arbetar med barn ska vara **kvalificerade, ha omfattande erfarenhet av att arbeta med barn och en för ändamålet lämplig utbildning**. Beslut om ett barns ansökan om internationellt skydd ska fattas av behörig myndighet som är väl förtrogen med alla rättsliga instrument som rör barns rättigheter, människohandel och andra skyddsrelaterade aspekter.

De handläggare som arbetar direkt med barnet bör vara utbildade i **barnanpassad intervju teknik** ⁽⁵⁶⁾. När det gäller ärenden som rör barn bör EU+-länderna också se till att personalen har ändamålsenlig utbildning och kvalifikationer och att de regelbundet erhåller vidareutbildning. Vidare bör tolkarna vara välutbildade och erfarna när det gäller att intervjua barn.

Ansöka om internationellt skydd

Barnet bör få hjälp att fatta ett informerat beslut vid ansökan om internationellt skydd. Att ansöka om asyl är en grundläggande rättighet för alla barn och måste inte föregås av någon bedömning från myndigheternas sida. Barnets åsikter i fråga om ansökan om internationellt skydd ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Barnet eller dess företrädare har rätt att återkalla ansökan efter det att ansökan lämnats in, om det finns andra juridiska alternativ som på ett bättre sätt tillgodoser barnets intressen. Ansökan eller flyktningstatusens eventuella konsekvenser kanske inte tillgodoser barnets bästa just då.

Om barnen förstår att deras åsikter räknas blir de i regel mer samarbetsvilliga, vilket gynnar processen som helhet.

Registrering

Rättssäkerhetsgarantier ska tillämpas så snart barnet har identifierats. Många av de skyddsmekanismer som är specifika för asylprocessen kan tillämpas så snart ansökan har lämnats in. I och med detta betraktas barnet som asylsökande. När ansökan registreras ska barnets personuppgifter, uppgifter om familjeband, kontakter samt barnets och familjens aktuella kontaktuppgifter samlas in.

Enligt Eurodacförordningen är medlemsstaterna skyldiga att ta fingeravtryck på personer som är äldre än 14 år och ansöker om internationellt skydd ⁽⁵⁷⁾. Åldersbedömningar ska inte genomföras systematiskt för detta ändamål ⁽⁵⁸⁾. Tvärtom bör bevislätnadsregeln *tvivelsmålets fördel* tillämpas brett vid åldersbedömning. En åldersbedömning ska enbart göras om det finns starka tvivel huruvida en person är under 18 år eller inte.

Prioritera och anpassa längden på förfarandet

Asylförfaranden som rör barn ska hanteras med hög prioritet. Barns ansökningar ska identifieras och prioriteras, och ärenden som rör barn med skyddsbehov får inte dra ut för mycket på tiden ⁽⁵⁹⁾. Det gäller att anpassa längden på förfaranden som rör barns ansökningar. I vissa fall kan en prioritering av ansökan vara till barnets bästa. I andra fall kan det vara bättre för barnet att hinna vila och återhämta sig innan dess ansökan prövas. Dröjsmål i ärendehanteringens ska begränsas i möjligaste mån.

Undantag från gränsförfaranden och påskyndade förfaranden

Barnet ska undantas från gränsförfaranden och påskyndade förfaranden i de fall barnet inte kan få det stöd som behövs inom ramen för ett sådant förfarande ⁽⁶⁰⁾. Barnet ska vid behov få tid till vila och återhämtning. EU+-länderna ska också använda sig av lämpliga skyddsmekanismer i nödsituationer som kräver att barnet överförs till en säkrare miljö.

⁽⁵⁶⁾ Easos utbildningsmodul *Interviewing Children* är en interaktiv modul som ska göra asylhandläggarna bättre på att intervjua barn med hänsyn till barnets ålder och mognad, kulturella olikheter samt effekterna av trauma och/eller andra svårigheter. För mer information se [Easos utbildningsprogram och intervjumodulen](#).

⁽⁵⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) [2013] OJ L 180/1. Det nuvarande förslaget om att revidera Eurodac innebär en sänkning av åldern till 6 år.

⁽⁵⁸⁾ För mer information, se Easos *Practical Guide on age assessment*, 2018.

⁽⁵⁹⁾ Separated Children in Europe Programme, *Statement of Good Practice*, 2010, s. 34.

⁽⁶⁰⁾ Se artikel 24.3 i asylprocedurdirektivet (omarbetning).

Rättslig företrädare

I de fall en förmyndare/företrädare behöver utses till barnet bör ansökan om internationellt skydd inte lämnas in förrän så skett. Förmyndaren/företrädaren hjälper till med inlämningen av ansökan.

Så snart som möjligt ska **en oberoende och kvalificerad förmyndare/företrädare** utses som en del av rättssäkerhetsgarantierna för ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar. Förmyndaren ska bland annat ha omfattande erfarenhet när det gäller arbete med unga människor och tillfredsställande kunskaper om barnspecifika skyddsbehov. Det är viktigt att barnet får stöd ⁽⁶¹⁾ under hela asylprocessen, såväl från förmyndaren/företrädaren som genom stöd och råd på det juridiska området.

Kontinuiteten är viktig när det gäller utnämningen av förmyndare/företrädare, samt att det finns en gräns för hur många barn en och samma förmyndare/företrädare kan representera samtidigt.

Exempel på praktisk tillämpning

I **Belgien** bestämmer domstolen om en medföljande vuxen kan utses till barnets förmyndare så snart uppehållstillståndsförfarandet har avslutats. Under asylprocessen kan dock inte en medföljande vuxen utses till barnets förmyndare.

I **Irland** anses det bästa sättet att tillvarata barnets intressen vara att omedelbart utse en socialarbetare till förmyndare (som agerar i föräldrarnas ställe) för det ensamkommande barnet.

Förmyndaren/företrädaren ska vara väl insatt i förfarandet och bidra till att barnets bästa tillgodoses. De ska också vara närvarande vid eventuella intervjuer med barnet för att garantera att barnets rättigheter tillgodoses under intervjun. När det gäller barn som kommer i sällskap av sina föräldrar eller barn som skilts från sina föräldrar och där vårdnadshavaren är en släkting, är det inte säkert att förmyndarens/företrädarens närvaro är motiverad utifrån barnets bästa (se 3.6 Utse släkting eller medföljande vuxen till vårdnadshavare/förmyndare).

Juridisk rådgivning

I det omarbetade asylprocedurdirektivet fastställs att medlemsstaterna ska utse en företrädare så snart som möjligt ⁽⁶²⁾. När det gäller förfaranden i första instans ska medlemsstaterna enligt direktivet se till att sökande på begäran får kostnadsfri rättslig information och information om förfarandet. Därtill bör barnet ha tillgång till **juridisk rådgivning**. Det är god praxis att se till att barnet har tillgång till kostnadsfri juridisk rådgivning i alla steg i asylprocessen.

Barnets juridiska rådgivare bör också ges möjlighet att närvara vid intervjuer med barnet. Sammanfattningsvis bör barnet ha någon med sig under intervjun, såvida barnet inte föredrar annat och det är möjligt att tillgodose sådant önskemål. Med tanke på den betydande roll barnets juridiska rådgivare och/eller företrädare har när det gäller att säkerställa att barnets bästa tillgodoses, ska man besluta vems närvaro som tjänar detta syfte på bästa vis.

Information och tolkning

Genom lämpliga skyddsåtgärder ska man säkerställa att barnet kan delta i asylprocessen och att han eller hon har informerats om processen och dess konsekvenser på ett **barnvänligt sätt som är anpassat efter barnets kön och ålder** och på **ett språk som barnet förstår**. Detta gör det möjligt för barnet att

⁽⁶¹⁾ I vissa medlemsstater omfattar detta enbart juridiskt och mentalt/moraliskt stöd. Beroende på vilken medlemsstat det gäller är det inte företrädarens uppgift att vara ett socialt stöd (dvs. till skillnad från vårdnadshavaren) utan att vara barnets rättsliga företrädare.

⁽⁶²⁾ Artikel 25.1 a i asylprocedurdirektivet (omarbeting).

uttrycka sina åsikter och önskemål samt ställa frågor och fatta ett välgrundat beslut om sitt deltagande i processen.

Barnet ska tillhandahållas information i tid samt ha tillgång till **tolkhjälp** och informationsunderlag som förklarar asylprocessen. Barnet bör ha tillgång till materialet under hela processen. Så långt det är möjligt ska tolken ha erfarenhet av att tolka för barn. Vid en eventuell bedömning om barnets utsatthet bör barnet få lämplig vägledning i varje steg i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad. Barnet ska inte lämnas utan **lämplig vägledning** från förmyndaren/företrädaren och andra relevanta aktörer, det vill säga den som är ansvarig för den dagliga omsorgen.

Barnets rätt att komma till tals

Barnet har rätt att uttrycka sina åsikter, antingen personligen eller via en förmyndare/företrädare. Som ett led i bedömningen av barnets bästa ska barnet intervjuas/höras, i den mån det är möjligt och lämpligt utifrån barnets specifika omständigheter (t.ex. funktionsnedsättning, oförmåga att kommunicera). Beslutet om och hur barnet ska intervjuas under asylprocessen fattas med hänsyn till barnets bästa. De förfarandegarantier som nämns i den här vägledningen avser intervjuer med barnet, bland annat den personliga intervjun inom ramen för ansökan om internationellt skydd.

Lyssna och ta hänsyn till barnets åsikter

- a. Intervjuer ska alltid genomföras i en trygg, bekväm, förtrolig och barnanpassad miljö på en lämplig plats som inger förtroende hos barnet.
- b. Längden på intervjuerna ska vara anpassad till barnet. Upprepade intervjuer ska undvikas och det ska finnas möjlighet att slopa intervjun om detta anses vara för det enskilda barnets bästa.
- c. Barnet ska känna sig bekvämt. Handläggaren och tolken ska vara så informella som möjligt.
- d. Informationen ska ges på ett klart och tydligt sätt och man måste säkerställa att barnet förstår.
- e. Om möjligt kan barnet få lämna önskemål huruvida han eller hon vill att handläggaren/tolken ska vara man eller kvinna. Beroende på vad barnet varit med om, till exempel om det är en pojke som varit utsatt för sexuella övergrepp från en man, kan det tänkas att han föredrar en kvinna.
- f. Specialutbildade intervjuare ska använda sig av alternativa intervjumetoder och ge råd efter behov, till exempel vid trauma eller posttraumatiskt stressyndrom.
- g. Handläggarna och tolkarna arbetar under sekretess och ska förklara för barnet vad det innebär.
- h. Barnet och förmyndaren ska informeras om syftet med intervjun och vem som kommer få ta del av innehållet.

Intervjuer med barn ska alltid genomföras i en trygg, förtrolig, bekväm och barnanpassad miljö på en lämplig plats som inger förtroende hos barnet.

Längden på intervjun ska vara anpassad till barnet. Upprepade intervjuer ska undvikas och det ska finnas möjlighet att slopa intervjun om detta anses vara för det enskilda barnets bästa (t.ex. om det inte är praktiskt möjligt på grund av en funktionsnedsättning). Om föräldrarnas redogörelse är tillräcklig som underlag för ansökan om internationellt skydd är det kanske inte nödvändigt med en personlig intervju med barnet i det avseendet. Som nämnts ska barnet inte utsättas för flera intervjuer i onödan, eftersom detta kan oroa dem och leda till inkonsekvenser i barnets berättelse som i sin tur kan ha negativ inverkan på bedömningen av barnets bästa. Många olika intervjuer med olika förfaranden och syften bör också undvikas.

Det är viktigt att barnet känner sig bekvämt. Till exempel kan det vara lämpligt att i förberedelsesyfte besöka den plats där intervjun om internationellt skydd ska äga rum. Det kan också vara bra att förklara processen för barnet och visa en video av intervjurummet. Genom att på så vis få barnet att känna sig bekvämt skapar man bättre förutsättningar för genomförandet av intervjun. Handläggaren och tolken ska vara så informella som möjligt. Informationen ska ges på ett klart och tydligt sätt. Intervjuaren måste säkerställa att barnet förstår allt, eftersom han eller hon kanske inte vågar ställa frågor på grund av sin ålder, kulturella bakgrund eller psykiska tillstånd.

Om möjligt kan barnet få önska om han eller hon vill att handläggaren/tolken ska vara en man eller kvinna. Beroende på vad barnet varit med om, till exempel om det är en pojke som varit utsatt för sexuella övergrepp från en man, kan det tänkas att han föredrar en kvinna. Om barnet är eller har varit traumatiserat kanske han eller hon inte vill uttrycka några känslor eller åsikter alls. Specialutbildade intervjuare ska använda sig av alternativa intervjumetoder och ge råd efter behov.

Hela intervjun bör spelas in. Barnets behov kan ändras, och det är därför viktigt att kunna gå tillbaka och titta på varför vissa beslut fattades och varför vissa rekommendationer lämnades. Att barnets bästa ska sättas i främsta rummet ska vara en allmän utgångspunkt i alla intervjuer, slutsatser och rekommendationer när det gäller beslut som rör barn. Handläggarna och tolkarna arbetar under sekretess och ska förklara för barnet vad detta innebär. Barnet och förmyndaren/företrädaren ska informeras om syftet med intervjun och vem som kommer att få ta del av innehållet.

Barnets **åsikter och önskemål ska beaktas** i förhållande till barnets ålder och mognad ⁽⁶³⁾.

Exempel på praktisk tillämpning

I **Norge** kan intervjuer med barn i sällskap med föräldrarna göras från sju års ålder eller yngre så länge barnet har förmågan att skapa sig egna uppfattningar.

I **Danmark** är bedömningen av ett barns bästa normalt sett en del av den personliga intervjun (om internationellt skydd). Dessutom genomförs en individuell intervju om barnets bästa i linje med Dublin III-förordningen samt för att besluta om ett barn ska anses ha en medföljande vuxen eller inte.

I **Sverige** betonas det faktum att ett litet barn med medföljande vuxen ska ha samma rättighet att, om barnet så vill, uttrycka sina åsikter som ett ensamkommande barn eller ett äldre barn.

Barnets rätt att komma till tals ska inte begränsas till bara en intervju. Den ansvariga handläggaren ska vara uppmärksam på barnets åsikter och behov även i andra sammanhang utanför intervjun.

Fastställa fakta

Så långt det är möjligt ska den ansvariga handläggaren aktivt söka information med hjälp av relevanta källor i syfte att kunna göra en korrekt bedömning av barnets bästa i asylprocessen. Med vederbörlig hänsyn till dataskydd och sekretess samt barnets säkerhet och skydd, ska de som har kunskap och insyn i barnets situation, till exempel personer som barnet litar på, förmyndare/företrädare, vårdnadshavare, socialarbetare vid mottagningscentret, lärare med flera, kontaktas. Samtidigt måste alla som arbetar med barn vara medvetna om barnets rätt till privatliv och en förtrolig relation med sin förmyndare, sitt juridiska ombud och andra företrädare.

Om de som är insatta i barnets situation ombeds lämna ut information till asylmyndigheterna med anledning av ett asylärende, ska de utgå från bedömningen av barnets bästa, eftersom det då är fråga om andra processer för andra ändamål.

Den ansvariga handläggaren ska se till att all relevant information om barnet är tillgänglig för de myndigheter som ska besluta om barnets bästa i en specifik situation. Alla rekommendationer och beslut ska föregås av en grundlig analys av alla relevanta aspekter. Vid bedömningen av vad som är barnets bästa är det viktigt att ta hänsyn till kulturella faktorer och familjebakgrund. Det bör alltid finnas möjlighet för barnet och/eller förmyndaren att komplettera med ytterligare uppgifter.

⁽⁶³⁾ Lärdomar av erfarenheter från yrkesverksamma, se [FRA:s rapport om ett barnvänligt rättsväsende](#).

Dokumentation av barnets bästa

När handläggaren börjar arbeta med ett asylärende som rör ett barn ska en rad punkter av relevans för hela asylprocessen dokumenteras. Alla aspekter av bedömningen av barnets bästa ska analyseras och underbyggas med dokumentation som möjliggör en fortlöpande bedömning. All relevant information ska dokumenteras, exempelvis i det allmänna ärendehanteringssystemet, i lämplig databas, i pappersform eller med hjälp av elektroniska mallar och checklistor.

Informationen ska innehålla uppgifter om barnets familjesituation, barnets relation med nuvarande vårdnadshavare, förmyndare/företrädare eller fosterfamilj. När det gäller ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar ska det även anges varför barnet skilts från sina föräldrar och var familjemedlemmar, syskon och släktingar finns. Vidare ska det anges om man övervägt att kontakta familjen samt eventuell information baserad på Dublinförordningen. Vid överväganden om att försöka återupprätta kontakten med barnets familj, förutsatt att detta anses säkert för både barnet och familjen och att det är i linje med barnets bästa, ska det tydligt anges vad rekommendationen grundar sig på.

Information, slutsatser och rekommendationer ska dokumenteras och rapporteras i enlighet med dataskyddslagstiftningen ⁽⁶⁴⁾, i hänvisningssyfte samt för genomförandet av rekommendationerna. Den ansvariga handläggaren ska bedöma om det ska göras några undantag beträffande föräldrarnas rätt till tillgång till dokument och annan särskild information om deras barn, beroende på barnets ålder och ärendets natur, till exempel våld eller övergrepp.

När det gäller tillämpliga rättssäkerhetsgarantier och förfarandegarantier ska kopplingen mellan det omarbetade asylprocedurdirektivet och det omarbetade mottagandedirektivet belysas. En viktig aspekt när det gäller en helhetsbedömning av barnets bästa som görs redan i ett tidigt skede, är att information och bevis om eventuella problem beträffande både förfarandegarantier och mottagandebehov då samlas in och dokumenteras.

Respekten för familjens sammanhållning

Sammanhållningen av familjen ska respekteras i asylprocessen, förutsatt att det inte äventyrar barnets välbefinnande och säkerhet. Barnet ska ges möjlighet att lämna kompletterande information i sitt fall, såsom eventuella nya kontakter med familjemedlemmar eller släktingar eller uppgifter om att familjemedlemmar eller släktingar väntas anlända till ett annat EU+-land inom kort ⁽⁶⁵⁾. Sådan information ska bedömas på lämpligt vis. När det gäller barn som skilts från sina föräldrar ska familjeband verifieras och bedömas för att identifiera potentiella risker.

I möjligaste mån ska syskon hållas samman med hänsyn till barnets bästa och i synnerhet barnets ålder och mognad. Ensamkommande barn ska behöva byta inkvartering vid så få tillfällen som möjligt.

Bedömning av barnets ansökan

Bedömningen av ansökan om internationellt skydd ska ske med vederbörlig hänsyn till förhöjda riskfaktorer som barnet kan vara utsatt för, former av förföljelse som är specifika för barn eller allvarlig skada ⁽⁶⁶⁾ (till exempel rekrytering av barn till väpnade styrkor, människohandel med barn, barnprostitution och/eller överträdelser av rättigheter som är specifika för barn).

Vid bedömningen av möjligheten till internt skydd (skäl 25 och 27, artikel 8 i skyddsgrundsdirektivet (omarbetning)) ska barnets bästa vara en central del av bedömningen.

⁽⁶⁴⁾ Med fullständig hänsyn till personlig integritet och dataskydd och strikt tillämpning av gällande bestämmelser om insamling, användning och lagring av samt tillgång till data.

⁽⁶⁵⁾ Se kraven på familjeforskning enligt artikel 24.3 i mottagandedirektivet (omarbetning).

⁽⁶⁶⁾ UNHCR, *Riktlinjer för internationellt skydd nr 8: Barns ansökan om asyl enligt artiklarna 1 A 2 och 1 F i 1951 års flyktingkonvention och/eller 1967 års protokoll om flyktingars rättsliga ställning*, 22 december 2009, HCR/GIP/09/08.

Det är viktigt att tänka på att barns tidsuppfattning skiljer sig från vuxnas när det gäller att tydligt återge händelser bakåt i tiden. Detta kan ha stor inverkan på bedömningen av behovet av internationellt skydd.

Vid bedömningen av skyddsbehoven för ett ensamkommande barn eller ett barn som skilts från sina föräldrar, kan det vara nödvändigt att lägga större vikt vid vissa objektiva faktorer när man utreder huruvida det finns en välgrundad rädsla för förföljelse och/eller verklig risk för allvarlig skada. Bevislätnadsregeln *tvivelmålets fördel* ska tillämpas vid bedömningen av behovet av internationellt skydd hos ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar ⁽⁶⁷⁾.

Rekommendationer om barnets bästa

De behöriga myndigheterna ska ta hänsyn till all den information som samlats in under intervjuerna med barnet och medföljande vuxen och/eller familjemedlemmar samt all övrig relevant information i barnets ärendeakt.

Rekommendationer om att barnets bästa ska sättas i främsta rummet ska **förklaras** och **motiveras**. För varje rekommendation ska det tydligt anges vad som ligger till grund för den. Det ska finnas tydliga standardförfaranden för hur rekommendationerna ska genomföras och av vem, bland annat för hur genomförandet av rekommendationerna ska utvärderas. Därigenom kan eventuella nödvändiga förändringar inkluderas i bedömningen av barnets bästa. På nationell nivå genomförs de olika rekommendationerna av en rad olika aktörer.

Barnskyddsmyndigheten ska informera barnet om vilken rekommendation som lämnats utifrån barnets bästa. Detta sker separat från beslutet om barnets ansökan om internationellt skydd. Dessutom bör man förklara för barnet vad rekommendationen innebär i praktiken. De rekommendationer som lämnats i fråga om ett barn ska kunna granskas och ses över i efterhand.

Rättsmedel

Barnet och förmyndaren/företrädaren ska erhålla en rimlig förklaring till alla **beslut** som påverkar barnet, inklusive utfallet och en **förklaring till de** underliggande **skälen**.

På så vis kan barnet utnyttja sin rätt till rättsmedel. Rättigheten ska utnyttjas i **förhållande till detta tydliga resonemang**.

Tillgången till rättvisa säkerställs också genom att ge barnet och/eller företrädaren effektiv tillgång till barnanpassade rättsliga förfaranden (*).

(*) För mer information om barnanpassade rättsliga förfaranden, se FRA:s *Child-friendly justice – Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States*, 2017.

Avsaknad av skyddsåtgärder

Om någon av ovannämnda skyddsåtgärder saknas kan det vara nödvändigt att göra ett uppehåll i prövningen av ansökan om internationellt skydd. Avgörande för ett sådant beslut är vilken typ av skyddsåtgärd som saknas. Detta ska dock inte leda till avsiktliga eller onödiga förseningar i processen. Om skyddsåtgärden är asylmyndighetens ansvar, ska den ansvariga handläggaren slussa ärendet vidare internt. I det fall en annan myndighet ansvarar för säkerhetsåtgärden ska asylmyndigheten genom samordning se till att säkerhetsåtgärden inrättas. Vidareslussningen ska dokumenteras enligt gällande rutiner. Roll- och ansvarsfördelningen ska vara tydlig.

(67) Separated Children in Europe Programme, *Statement of Good Practice*, 2010, s. 36.

3. Barnets bästa i praktiken

3.1 Samarbetet med barnskyddsaktörer

Samarbetet med barnskyddsaktörer är avgörande genom hela processen. Om barnet är i en utsatt situation måste barnskyddsmyndigheterna meddela asylmyndigheten. I EU+-länderna har asylmyndigheterna i regel inte automatiskt tillgång till den bedömning av barnets bästa som barnskyddsmyndigheterna gjort. Och av skäl som rör integritet och dataskydd är det inte säkert att barnskyddsmyndigheter och asylmyndigheter delger varandra data och information. I vissa fall känner de nationella asylmyndigheterna inte ens till att barnskyddsmyndigheter är involverade i barnets ärende och vice versa.

Det är viktigt att se till att de internationella skyddssystemen kommunicerar och samarbetar med de nationella barnskyddsmyndigheterna/vidareslussningsmekanismerna. Barnskyddsmyndigheter, icke-statliga aktörer, institutioner och tjänsteleverantörer bör tillsammans inrätta samordnade protokoll och standardiserade förfaranden för ett effektivare samarbete. När det gäller asylsökande barn är barnskyddsmyndigheterna för närvarande mycket lite involverade i vidareslussningsmekanismer, vilket bör åtgärdas. Så länge det inte finns något system för informationsutbyte bör alla inblandade aktörer på central och lokal nivå träffas regelbundet och göra avstämningar. I varje enskilt fall ska det tydligt framgå vilken myndighet som är ansvarig för att utse en förmyndare/vårdnadshavare, ge vägledning och ansvara för barnets välbefinnande och rättsliga status. Utan sådan tydlig information kan det uppstå luckor i skyddet på grund av att en myndighet tror att någon annan ansvarar för en viss fråga gällande barnet.

Asylmyndigheterna bör samordna och samarbeta med barnskyddsmyndigheter, förmyndare och andra berörda inrättningar i syfte att säkerställa genomförandet av de skyddsåtgärder som nämns i avsnitt 2. På så vis kan man säkerställa att erfordrad information delas och görs tillgänglig, och att den används till fördel för varje enskilt barn. Detta ska göras med vederbörlig hänsyn till bestämmelser om dataskydd och integritet. Därtill ska barnet ge sitt samtycke till att informationen lämnas ut.

Tillgången till andra rättigheter

De berörda myndigheterna (mottagningsmyndigheter, fackministerier, barnskyddsmyndigheter) i varje EU+-land ska också se till att barnet har tillgång till **skolgång och utbildning** i enlighet med artikel 14 i mottagandedirektivet (och artikel 28 i barnkonventionen), tillgång till **hälso- och sjukvård** enligt artikel 19 i mottagandedirektivet (och artikel 24 i barnkonventionen) samt skälig **inkvartering**.

3.2 Förfarandegarantier

Rutinerna i EU+-länderna varierar. I tabellen nedan presenteras en metod snarare än en turordning. Här beskrivs hur man kontrollerar att gällande förfaranden och garantier tillämpas i samband med bedömningen av barnets bästa. Vidare beskrivs vad de ansvariga handläggarna ska göra för att införa sådana garantier. Checklistan ska användas redan i början av asylprocessen.

Flera olika aktörer kan arbeta tillsammans med checklistan. Den är ett levande dokument som löpande fylls i av den myndighet som är ansvarig för en viss åtgärd. Ta till exempel "Barnet har tillgång till rättsligt stöd". Uppgiften kan kontrolleras och bekräftas av den rättsliga företrädaren, som kan lägga in information om rådgivningsmöten med barnet i juridiska frågor.

Förfarandegarantier och rättssäkerhetsgarantier	Åtgärder från asylmyndigheten
Barnets säkerhet har tryggats under hela processen	Kontrollera och bekräfta att barnet inte har några akuta medicinska besvär och/eller att det inte finns några allvarliga risker när det gäller barnets säkerhet eller fysiska integritet under asylprocessen/där barnet bor. Hit hör all form av våld, vanvård och utnyttjande.
Barnet har tillgång till barnvänliga förfaranden som hanteras av välutbildade yrkespersoner.	Kontrollera och bekräfta att endast handläggare med lämplig utbildning är involverade i intervjuer med barnet och i barnets ärende som sådant.
Prioriterad prövning har tillämpats	Titta på tidsramen för barnets ärendeakt och säkerställ att ärendet har prioriterats. Barnet har i möjligaste mån undantagits från gränsförfaranden och påskyndade förfaranden och har vid behov beviljats tid till vila och återhämtning.
Barnet har tillgång till en kvalificerad och oberoende förmyndare/företrädare	Kontrollera när en förmyndare/företrädare utsågs till barnet och om de har varit involverade i alla steg i processen som rör barnet, bland annat vid intervjun. Det är lämpligt att inrätta ett system för att övervaka förmyndarens/företrädarens arbete.
Barnet har tillgång till rättsligt stöd/rådgivning	Kontrollera och bekräfta att barnet har haft, och fortsätter att ha, tillgång till, rättsligt stöd och rådgivning och att så sker i skälig tid. I detta fall är tidsaspekten viktig – dvs. att barnet får juridisk rådgivning i ett tidigt skede, att det juridiska ombudet är närvarande vid intervjuer och att barnet får råd inför ett eventuellt överklagade.
Barnet har tillgång till tolkhjälp under hela processen	Kontrollera och bekräfta att barnet har tillgång till tolkning på ett språk som han eller hon förstår. Tolken ska vara utbildad i att tolka för barn och använda ett barnanpassat språk. Om tolken inte är specifikt utbildad för att arbeta med barn, se då till att han eller hon ges möjlighet till lämpliga förberedelser för att förstå vilken typ av språk som ska användas, vilken sorts frågor som kommer att ställas och att språket ska vara enkelt. Barnet har möjlighet att lämna klagomål vad gäller tolkens eller översättarens neutralitet. Problem i fråga om tolkning dokumenteras och följs upp. Kontrollera och bekräfta hur man säkerställde kommunikationen inför intervjun och om intervjuupplägget fungerade.
Barnet förstår och har i god tid blivit väl informerad om asylprocessen på ett barnanpassat sätt och på ett språk som barnet förstår.	Kontrollera och bekräfta att barnet erhållit barnanpassad information om asylprocessen på ett sätt som är lämpligt utifrån barnets kulturella bakgrund och kön. Det har kontrollerats att barnet förstår. Det har också kontrollerats att barnet informerades på ett barnanpassat och i övrigt lämpligt sätt. Barnet har haft möjlighet att ställa frågor. Barnet har getts möjlighet att berätta vad han eller hon har förstått samt att bekräfta, ändra eller komplettera eventuella uppgifter.
Barnet har fått komma till tals och åsikterna har vägts i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.	Kontrollera och bekräfta att intervjun med barnet innehöll frågor om hur barnet känner och tänker om sin situation, och om hur barnet ser på de ämnen som diskuterats under intervjun. Här kan det också vara bra att fundera över, och dokumentera, barnets mognad och vilken typ av stöd barnet har eller skulle behöva för att på bästa vis kunna uttrycka sina åsikter. Barnet ska också få uttrycka sina åsikter och önskemål om att stanna i landet eller flytta till ett annat land, och berätta varför han eller hon vill det ena eller det andra.
Barnets särskilda behov och utsatthet har fastställts och åtgärder har vidtagits	Kontrollera och bekräfta att det gjorts en bedömning av barnets särskilda behov och att man ställt relevanta frågor till barnet under intervjun i syfte att identifiera och vidta åtgärder med anledning av eventuella särskilda behov, tecken på utsatthet och andra risker, som övergrepp. Här kan det vara relevant att fråga vad barnet varit med om i hemlandet, under resan eller i ett läger. Frågor om barnets hälsa och relationen med medföljande familjemedlemmar och/eller vårdnadshavaren är också lämpliga.

Förfarandegarantier och rättssäkerhetsgarantier	Åtgärder från asylmyndigheten
Barn som skilts från sina föräldrar: Kontrollera att banden med vårdnadshavaren har bekräftats.	Kontrollera och bekräfta att familjebanden har kontrollerats och bekräftats genom dokumentation och/eller relevanta frågor under intervjun eller på annat sätt i linje med barnets bästa. Kontrollera även att det man kommit fram till har dokumenterats. När det gäller barn som skilts från sina föräldrar, kan det finnas fall då det inte är i barnets bästa intresse att tilldela ansvaret för barnet till en vuxen släkting. I så fall ska detta undvikas.
Ansökan om internationellt skydd prövas med hänsyn till barnets bästa	Ta hänsyn till hur ålder och eventuellt trauma och/eller psykiskt tillstånd påverkar barnets minne och förmåga att lämna fullständig och konsekvent information. Beakta på vilket sätt detta kan påverka bedömningen av trovärdigheten.
SAMLA IN OCH DOKUMENTERA INFORMATION ⁽⁶⁸⁾	
Personuppgifter och annan relevant information har samlats in	Se till att barnets personuppgifter har samlats in, och att frågor har ställts om identitet och hälsa på ett barnanpassat och väl avvägt sätt. Kom ihåg att strikta integritetsbestämmelser gäller. Dokumentera barnets utbildningsnivå och intresse för att fortsätta studera ⁽⁶⁹⁾ . Dokumentera även annan information som kan underlätta bedömningen av barnets bästa.
Barn med medföljande vuxen: Relevant familjeinformation har samlats in	Kontrollera och bekräfta var familjemedlemmar och släktingar befinner sig. Kontrollera att frågor har ställts om familjens bakgrund och att svaren har dokumenterats.
Ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar: Registrera uppgifter om den senast kända kontakten med familjemedlemmar, kontaktuppgifter och orsaken till att barnet skiljdes från sina föräldrar.	Kontrollera och bekräfta att uppgifter om den senast kända kontakten med familjemedlemmar, kontaktuppgifter och orsaken till att barnet skiljdes från sina föräldrar har samlats in och dokumenterats. Kontrollera och bekräfta att barnet har svarat på frågor om hur han eller hon skiljdes från sina föräldrar och att svaren har dokumenterats. Fråga också om barnet känner till om det finns familjemedlemmar som planerar att resa till Europa, och i så fall vart. Barnet kan ha anhöriga som redan bor i ett EU-land.
Kontrollera att familjeefterforskning har inletts så snart som möjligt om relevant.	Kontrollera och bekräfta om det gjorts en bedömning av huruvida familjeefterforskning skulle tjäna barnets och dess anhörigas intressen på bästa sätt. Kontrollera och bekräfta i så fall att familjeefterforskning har inletts av behörig myndighet.
Överväg återupprättande av kontakten med familjen och/eller familjeåterförening.	Gör en bedömning och bekräfta om det är i barnets bästa intresse att fortsätta arbetet med att spåra familjen, återupprätta kontakten och/eller återföreningarna familjen.
Åldersbedömning har genomförts på ett för barnet säkert sätt och enbart i de fall det varit nödvändigt	Om åldersbedömning har rekommenderats, kontrollera och bekräfta om åldersbedömningen tillgodoser barnets bästa och är formellt motiverad. Skälen till att en åldersbedömning anses nödvändig ska tydligt anges samt vilken metod som är bäst för barnet sett till hälsa och värdighet. Detta beror på de specifika omständigheterna för det enskilda barnet och har att göra med vilka särskilda behov som identifierats för barnet och/eller vilka förfarandekrav som gäller. Vårdnadsupplägget spelar också en roll ⁽⁷⁰⁾ . Om en åldersbedömning redan har genomförts, kontrollera och bekräfta att den gjordes av en grupp yrkespersoner med olika kompetenser och på ett så väl avvägt sätt som möjligt samt att barnets bästa har satts i främsta rummet under hela processen. Alla uppgifter som samlas in i samband med åldersbedömningen ska inkluderas i barnets ärendeakt och vägas in i bedömningen.

⁽⁶⁸⁾ Ange inför den personliga intervjun vad som ska vara i pappersformat respektive elektroniskt format.

⁽⁶⁹⁾ Informationen delges barnets vårdnadshavare/förmyndare/företrädare i fråga om barnets skolgång.

⁽⁷⁰⁾ För mer information, se Easos *Practical guide on age assessment*, 2018.

Förfarandegarantier och rättssäkerhetsgarantier	Åtgärder från asylmyndigheten
Information om barnets sociala nätverk har samlats in	Kontrollera om information har inhämtats om kontakter, till exempel sociala nätverk och övriga kopplingar till samhället i asyllandet, i syfte att garantera barnets säkerhet.
Underlag från experter (rapporter m.m.) har samlats in	Se till att experternas rapporter har inkluderats i vederbörlig ordning (medicinska rapporter, rapporter om barnets utsatthet, polisrapporter m.m.) Kontrollera och bekräfta att vederbörlig hänsyn tas/tagits till intyg om trauma och/eller psykiskt tillstånd, såsom posttraumatiskt stressyndrom.
Särskilda tecken på utsatthet (t.ex. övergrepp, människohandel) har identifierats och dokumenterats	Se till att information om särskild utsatthet (t.ex. övergrepp, trauma, våld, särskilda behov/sårbarhet och medicinska problem) har samlats in, dokumenterats och kommunicerats till andra nationella myndigheter som ansvarar för att skydda barnets rättigheter. Hit hör indikationer om att barnet löper stor risk att falla offer för människohandel. Andra exempel är om barnet har en historia av missbruk eller om det varit utsatt för övergrepp, vanvård eller våld. Dokumentera även information om eventuellt kända förövare. Ange också om det finns hälsoproblem som fordrar specialistvård, till exempel psykosociala eller psykiska besvär.
Utfallet av ansökan har dokumenterats, motiverats och lämnats över.	Se till att barnet fått ett skriftligt och skäligt motiverat beslut (som bl.a. förklarar hur man vid bedömningen har satt barnets bästa i främsta rummet) samt att beslutet förklarats muntligen för barnet på ett sätt anpassat efter barnets ålder och språk.

3.3 Barnets specifika omständigheter

Barnets situation ska bedömas individuellt med hänsyn till de särskilda omständigheter som gäller för det enskilda barnet. Några exempel på sådana omständigheter är barnets kulturella bakgrund samt erfarenheter, ålder, mognad, kön, könsidentitet, sexuell läggning, utbildningsnivå, eventuell utsatthet i form av fysiska eller psykiska problem eller trauman ⁽⁷¹⁾. Här ska alla befintliga rapporter om barnet, såsom medicinska rapporter, bedömningar om utsatthet och andra dokument som är tillgängliga under processen, dokumenteras och vägas in.

3.4 Förhöjd risk och utsatthet

Det är viktigt att utreda och bedöma potentiella risker, bland annat dolda risker som barnet kan vara utsatt för. Dessa risker ska dokumenteras. Ange också vari den största oron ligger. Nedan följer några exempel:

- Barnet har utsatts, eller riskerar att utsättas för, övergrepp eller våld.
- Barnet har fallit offer för människohandel.
- Barnet har särskilda behov, medicinska eller psykologiska, eller andra sårbarheter.
- Barnet är inte i tillstånd att resa.
- Barnet planerar att avvika eller fly.
- Annan oro som barnet eller någon annan har uttryckt, noterat/dokumenterat i intervjuer eller expertrapporter.

Den här typen av risker ska dokumenteras noggrant. Därefter utarbetas en plan för hur man ska hantera riskerna både på lång och kort sikt samt hur ansvarig barnskyddsmyndighet ska följa upp ärendet. Om man konstaterar att ett visst barn befinner sig i en utsatt eller riskfylld situation ska förmyndaren/företrädaren informeras och/eller konsulteras.

När risk och utsatthet har identifierats ska det utredas om barnet är i behov av särskilda rättssäkerhetsgarantier. Vidare ska det bedömas om ärendet ska hänvisas vidare för en ytterligare

⁽⁷¹⁾ Läs mer om aspekter av barnets bästa i barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet (art. 3.1)*, 29 maj 2013, CRC /C/GC/14, punkt 13 och framåt.

bedömning av asylmyndighet, barnskyddsaktör eller annan tjänsteleverantör eller myndighet för att trygga barnets **säkerhet och välbefinnande**. Syftet med sådan vidareslussning kan vara att erhålla en närmare bedömning eller ett juridiskt utlåtande från yrkeskunniga personer. Till exempel kan det handla om barn som fallit offer för människohandel och vars ärende slussas vidare till lämplig instans inom ramen för systemet för internationellt skydd respektive förebyggande av människohandel.

När det gäller särskilda behov kan vidareslussning vara relevant om det till exempel behövs medicinsk eller psykologisk hjälp eller särskilda hjälpmedel för barn med funktionsnedsättningar. Sammanfattningar om barnets eller medföljande sökandes hälsotillstånd ska inte inbegripas, såvida det inte gäller en medicinsk rapport.

Andra expertbedömningar (medicinska och juridiska) kan också vara relevanta i syfte att säkerställa att särskilda rättssäkerhetsgarantier implementeras under hela asylprocessen. Till exempel kan expertutlåtanden om våld/övergrepp bidra till att barnet beviljas stöd för att hantera trauma. Stöd från medicinska eller andra specialister kan också vara aktuellt. I det fallet kan samtycke krävas från barnet och/eller förmyndaren/företrädaren. Alla åtgärder som vidtas ska vara för barnets bästa och ska inte leda till att asylprocessen blir onödigt utdragen.

3.5 Olika förfaranden

I det fall olika förfaranden är tillämpliga på ett barns ärende ska den gemensamma utgångspunkten alltid vara barnets bästa. Vid behov ska samordning ske mellan inblandade myndigheter.

Dublinförordningen

Dublin III-förordningen innehåller särskilda rättssäkerhetsgarantier för ensamkommande barn i fråga om bedömningen om en överföring till en annan medlemsstat skulle vara i barnets bästa intresse. Vid bedömningen av barnets bästa i linje med Dublin III-förordningen ska alla relevanta aspekter beaktas och viktas i förhållande till varandra. I artikel 6.3 i Dublin III-förordningen nämns några av de faktorer som ska beaktas, såsom möjligheterna till familjeåterförening, barnets välbefinnande och sociala utveckling samt säkerhets- och trygghetshänsyn, särskilt om det finns en risk att barnet ska falla offer för människohandel. Andra faktorer som ska vägas in är barnets egna synpunkter i förhållandet till hans eller hennes ålder och mognad samt barnets bakgrund.

Vid tillämpningen av Dublin III-förordningen ska barnets bästa komma i främsta rummet.

Påskyndade förfaranden och gränsförfaranden

Vidare ska barnets bästa sättas i främsta rummet vid beslut som fattas i linje med artikel 24.3 andra stycket i det omarbetade asylprocedurdirektivet. Asylmyndigheterna ska antingen inte tillämpa eller upphöra att tillämpa påskyndade förfaranden eller gränsförfaranden i de fall erfordrat stöd inte kan ges till sökande som är i behov av särskilda förfarandegarantier (såsom ensamkommande eller barn som skilts från sina föräldrar) inom ramen för sådana förfaranden.

Enligt artikel 25.6 b i det omarbetade asylprocedurdirektivet ska påskyndade förfaranden och gränsförfaranden **enbart tillämpas** på ensamkommande om

- den sökande kommer från ett säkert ursprungsland,
- den sökanden har gjort en efterföljande ansökan (som inte kan nekas prövning),
- den sökande kan betraktas som en fara för den inre säkerheten eller den allmänna ordningen,
- begreppet *säkert tredjeland* ska tillämpas (endast gränsförfarande),
- den sökande har visat upp falska handlingar (endast gränsförfarande),
- den sökanden har i ond tro förstört eller gjort sig av med en identitets- eller resehandling (endast gränsförfarande).

De två sista skälen är endast tillämpliga i enskilda fall där det föreligger starka skäl att anta att sökanden försöker dölja relevanta faktorer som sannolikt skulle medföra ett negativt beslut, och under förutsättning att sökanden har fått full möjlighet att uppvisa godtagbara skäl.

Vid tillämpning av begreppen säkert ursprungsland och säkert tredjeland ska medlemsstaterna ta hänsyn till individuella/särskilda omständigheter, inklusive att göra undantag för ensamkommande barn. Begreppen gränsförfarande och påskyndat förfarande avser inte att tillgodose barnets bästa. Vid både gränsförfaranden och påskyndade förfaranden är möjligheterna att erhålla den information och rådgivning som behövs mer begränsade, liksom den tid som finns att förbereda barnets ärende.

Många barn visar upp falska handlingar eller förstör sina handlingar, eftersom de är rädda för ett negativt utfall eller därför att människosmugglare tvingar dem att göra det. Om dessa kriterier inte tolkas med barnets bästa för ögonen kan det leda till att utsatta och/eller ensamkommande barn, eller barn som skiljts från sina föräldrar, blir föremål för förfaranden där rätten till information, rådgivning och tid till förberedelser är begränsad. Detta riskerar även att begränsa barnets skydd.

Andra förfaranden

Om ansökan om internationellt skydd inte innebär att barnets bästa tillgodoses ska behöriga myndigheter i samråd med barnets förmyndare/företrädare rekommendera andra förfaranden eller juridiska möjligheter i enlighet med nationell lagstiftning och praxis. I detta fall kan barnets ärende slussas vidare till förfaranden som är särskilt avsedda för statslösa personer eller personer som utsatts för människohandel. Ibland kan det bli aktuellt med flera parallella förfaranden.

3.6 Utse släkting eller medföljande vuxen till vårdnadshavare/förmyndare

Vårdnadshavaren/förmyndaren till ett **barn som skiljts från sina föräldrar** ⁽⁷²⁾ spelar en viktig roll för att tillgodose barnets bästa. När barnet hörs om en specifik fråga bör man även lyssna till vad den medföljande vuxna personen har att säga i det avseendet, särskilt i de fall den personen har utsetts till vårdnadshavare/förmyndare.

När det gäller ett ensamkommande barn ska den person som av behörig nationell myndighet eller domstol har utsetts till oberoende förmyndare också ges möjlighet att uttrycka sina åsikter om barnets bästa.

Relationen mellan ett barn som skilts från sina föräldrar och hans eller hennes vårdnadshavare/förmyndare är också en av de aspekter som ska räknas in vid bedömningen av barnets bästa. I det senare fallet avses i första hand ett barn som skiljts från sina föräldrar och där den medföljande vuxna personen är en släkting och kan utses till vårdnadshavare/förmyndare. En intervju ska göras med barnets släkting eller medföljande vuxen i syfte att klargöra frågor som rör förmyndarskapet och/eller vårdnadsarrangemanget. Relationen mellan barnet och släktingen eller den medföljande vuxna personen ska också bedömas innan en vårdnadshavare/förmyndare utses. Barnskyddsmyndigheterna ska även göra en bedömning av relationen mellan barnet och vårdnadshavarens familjemedlemmar, vilket också vägs in i den slutliga bedömningen.

Innan rekommendationen om barnets bästa sammanställs ska alla eventuella frågetecken kring vårdnadsarrangemanget/företrädarskapet utredas närmare. Om det finns frågor/oro när det gäller relationen ska man överväga om vårdnadshavaren/förmyndaren ska närvara vid den personliga intervjun, eller om advokaten bör vara med i stället. Om beslutsfattaren får vetskap om att barnets omsorg inte fungerar som den ska eller om barnet upplever svårigheter i relationen med vårdnadshavaren, ska beslutsfattaren rapportera detta till behöriga myndigheter, till exempel de barnskyddsaktörer som är involverade i barnets ärende.

⁽⁷²⁾ En fysisk person i barnets nära omgivning/släkting.

4. Utsatthet och riskindikationer för barn

Barn som ansöker om internationellt skydd befinner sig i en särskilt utsatt situation. Det är viktigt att ansvariga beslutsfattare kan identifiera tecken som tyder på utsatthet och särskilda behov, och att de vidtar åtgärder utifrån detta. Till exempel kan det handla om barn som är utsatta för, eller riskerar att utsättas för, människohandel, barn som utsatts för allvarliga former av psykiskt, fysiskt, sexuellt eller könsbaserat våld, inbegripet kvinnlig könsstympning, barnäktenskap eller tvångsäktenskap, fysiskt eller psykiskt våld och andra former av övergrepp eller utnyttjande, barnledda hushåll, unga mödrar, barn som varit en del av bevärnade grupper, barn som lider av allvarliga sjukdomar eller barn som lider av svår psykisk ohälsa.

Till de faktorer som innebär att barn utsätts för förhöjd risk hör både risker i barnets omgivning och risker som beror på individuella omständigheter, där den sammanlagda effekten av att vara utsatt för flera riskfaktorer vägs in i bedömningen [...] ⁽⁷³⁾.

Om en sådan risk identifieras bör den myndighet som hanterar ansökan om internationellt skydd hänvisa barnet till specialiserade instanser som kan göra vidare utredningar och ge barnet det stöd han eller hon behöver. Detta gäller i synnerhet när barnets företrädare/förmyndare inte agerat i frågan. Tillsammans med barnskyddsmyndigheterna ansvarar asylmyndigheten för att identifiera barn som är utsatta för förhöjd risk, men också för att se till att barnet får stöd av personer med lämplig specialistkompetens. Asylmyndigheterna ska även separat utreda riskindikatorer och barnets tidigare erfarenheter som en del av innehållet i asylansökan (t.ex. barnspecifik förföljelse, se ovan i avsnittet om bedömning av barnets ansökan).

Observera: Barn som försvinner är utsatta för större risk. Risken att ett barn av någon anledning försvinner från sin inkvartering, exempelvis i ett försök att ta sig in i ett annat EU+-land, ska också bedömas. Genom att grundligt informera barnet om asylprocessen och hur lång tid den väntas ta kan man minska denna risk. Barnet ska på löpande basis förse med tydlig, lättförståelig och åldersanpassad information, framför allt om konsekvenser och risker med att olagligen försöka ta sig in i ett annat EU+-land, oavsett om barnet gör det ensamt eller med hjälp av kriminella nätverk eller smugglare. Att prioritera ärendet är ett annat sätt att minska denna risk.

Barn i sällskap av föräldrar

I asylförfaranden anses ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar vara utsatta för risk, men barn som kommer i sällskap med sina föräldrar kan också vara utsatta för risk. Dessa risker förbises dock ofta och tonas ned. Oavsett om ett barn kommer ensamt eller i sällskap med sina föräldrar ska barnets behov utredas i det avseendet. Om barnets intressen står i konflikt med föräldrarnas kan några av de skyddsmekanismer som nämns ovan vara särskilt relevanta för barn som kommer i sällskap med sina föräldrar. Som exempel kan nämnas tillgången till en oberoende förmyndare (om det rör vårdnadsaspekter), juridisk rådgivning och rättsligt ombud. I det fallet behöver den nationella asylmyndigheten i samråd med barnskyddsaktörer bedöma om barnets rättsliga ombud ska närvara när barnet intervjuas i stället för föräldrarna. Vidare behöver de ta ställning till om föräldrarna ska ha tillgång till barnets ärendehandlingar, inklusive konfidentiell information. De ska också avgöra om beslut angående barnets respektive föräldrarnas ansökan om internationellt skydd ska fattas separat. Vid prövningen av barnets ansökan om internationellt skydd är det av avgörande betydelse att barnets utsagor inte används till barnets nackdel. Detsamma gäller prövningen av föräldrarnas ansökan. Barnet ska informeras och försäkras om detta under intervjun. Vidare ska man vara försiktig med att använda barnets utsagor till föräldrarnas nackdel.

⁽⁷³⁾ UNHCR:s *Conclusion on Children at Risk no.107*, A/AC.96/10485, oktober 2007.

Exempel på praktisk tillämpning

I **Danmark** rekommenderas asylmyndigheterna att vara ytterst försiktiga när det gäller att använda barnets utsagor i de fall det skulle påverka föräldrarnas ärende negativt, i synnerhet om det finns en risk att barnet på så vis riskerar att utsättas för repressalier från föräldrarna.

De danska myndigheterna menar dock att barnets egna utsagor kan användas i barnets eget ärende, beroende på barnets ålder och mognad och omständigheterna under vilka barnet kommer till tals.

Den generella utgångspunkten är att den nationella asylmyndigheten ska se till att barnet i den typen av ärenden inte hamnar i en situation som riskerar att skada honom eller henne. Beroende på omständigheterna utlämnas ingen konfidentiell information till föräldrarna utan barnets samtycke. Om det finns tecken på övergrepp, vanvård och/eller utnyttjande, ska den ansvariga handläggaren informera lämpliga myndigheter och se till att barnet får lämpligt stöd och omsorg.

Barn som skilts från sina föräldrar

Ensamkommande barn och barn som har skilts från sina föräldrar är utsatta för olika risker som påverkar deras liv, överlevnad och utveckling. Därför måste åtgärder vidtas för att skydda barnet från sådana risker ⁽⁷⁴⁾.

Barn som skilts från sina föräldrar kan vara utsatta för särskilda risker som gör att de faller offer för övergrepp från en medföljande vuxen eller annan person. Detta gäller särskilt i fall då den vuxna personen inte kan ge barnet den omsorg det behöver eller om den vuxna personen utnyttjar eller vanvårdar barnet. Kontakten och bandet mellan barnet och den vuxna bör verifieras i syfte att säkerställa att relationen tillgodoser barnets bästa. Dessutom ska de eventuella konsekvenserna av risken för människohandel och/eller smuggling noga bedömas. Samtidigt kan det vara skadligt för barnet att inte få ha kontakt med den vuxna medföljande personen som kanske är den enda person barnet litar på i den situation han eller hon befinner sig. Alla relevanta aspekter ska därmed varsamt beaktas i linje med barnets bästa. När det gäller barn som fallit offer för människohandel kan det faktum att de skilts från sina föräldrar antingen vara orsaken till att de blivit utsatta, eller utgöra en risk för att de ska utsättas för människohandel ⁽⁷⁵⁾. Om barnet riskerar att falla offer för människohandel är detta en viktig aspekt att ta hänsyn till vid bedömningen av barnets säkerhet och trygghet.

Gifta barn

Barnäktenskap är när en eller båda makarna är under 18 år. Fenomenet kan visserligen påverka både flickor och pojkar, men ofta är konsekvenserna negativast för flickor. Ett gift barn kan ha en betydligt äldre make/maka. I detta fall är flickor generellt mer utsatta. Gifta flickor blir ofta gravida när de själva fortfarande är barn och riskerar därför svåra komplikationer under graviditet och förlossning. Både gifta flickor och pojkar kan löpa risk att drabbas av sexuellt överförbara sjukdomar, som hiv, och de kan utsättas för våld i nära relation.

Barnrättskommittén rekommenderar att minimiåldern för äktenskap, med och utan föräldrars tillåtelse, ska fastställas till 18 år för både flickor och pojkar ⁽⁷⁶⁾.

Europarådet uppmanar medlemsstaterna att fastställa eller höja den lagstadgade minimiåldern för äktenskap till 18 år för både kvinnor och män. Rådet uppmanar också sina medlemsstater att avstå från att erkänna tvångsäktenskap och utländska barnäktenskap, utom när ett erkännande är till barnets

⁽⁷⁴⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 6 (2005) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet*, 1 september 2005, CRC/GC/2005/6, punkterna 23–24.

⁽⁷⁵⁾ FRA:s handbok *Guardianship systems for children deprived of parental care in the European Union — with a particular focus on their role in responding to child trafficking*, oktober 2015.

⁽⁷⁶⁾ Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 4 (2003) om ungdomars hälsa och utveckling inom ramen för konventionen om barnets rättigheter*, 1 juli 2003, CRC/GC/2003/4.

bästa med avseende på äktenskapets konsekvenser, i synnerhet i fråga om rättigheter som barnet annars inte skulle kunna göra gällande ⁽⁷⁷⁾.

Gifta barn ska erhålla de rättigheter och rättssäkerhetsgarantier som föreskrivs i unionens asylregelverk. Enligt en kartläggning som genomförts av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) är minimiåldern för äktenskap i alla medlemsstater densamma som myndighetsåldern, det vill säga 18 år – med undantag för **Skottland**, där myndighetsåldern liksom minimiåldern för äktenskap är 16 år. Enligt lagstiftningen i flertalet medlemsländer är det dock möjligt att få dispens att gifta sig innan man är myndig, förutsatt att samtycke ges av föräldrar och/eller domstol eller annan myndighet. I **Danmark, Tyskland, Nederländerna** och **Sverige** (samt i **Polen**, men enbart vad gäller män) är det dock inte möjligt att gifta sig före 18 års ålder ⁽⁷⁸⁾. Enligt svaren på frågorna i Easos frågeformulär 2017 ⁽⁷⁹⁾ betraktas gifta barn som ensamkommande i **Belgien, Cypern, Finland, Grekland, Litauen, Nederländerna, Norge, Polen, Schweiz, Slovakien, Sverige, Tyskland** och **Österrike**. Så är även fallet i **Estland, Slovenien** och **Spanien** om barnet är yngre än 15 respektive 16 år.

I unionens asylregelverk utesluts inte uttryckligen gifta barn från begreppet *ensamkommande barn* ⁽⁸⁰⁾. Detta innebär att såvida inte EU+-ländernas lagstiftning eller praxis erkänner äktenskapet bör det gifta barnet betraktas som ensamkommande och gynnas av de särskilda rättssäkerhetsgarantier som är tillgängliga för ensamkommande barn i det omarbetade asylprocedurdirektivet. Om det gifta barnet kommer i sällskap av sina föräldrar/förmyndare bör barnet betraktas som att det kommer i sällskap med en vuxen anhörig. I **Estland** och **Spanien** är detta fallet om barnet är yngre än 16 år och i **Slovenien** om barnet är yngre än 15 år.

I åldersspannet 15 till 18 år skiljer sig medlemsstaternas lagstiftningar och praxis när det gäller huruvida en vuxen make/maka ska anses vara ansvarig för en underårig make/maka. Enligt lagstiftningen/praxis i flertalet medlemsstater tillåts/erkänns inte barnäktenskap. Om den underåriga maken/maken reser endast med sin myndiga make/make utan föräldrar/förmyndare ska det gifta barnet betraktas som ensamkommande.

Vid bedömningen av barnets bästa ⁽⁸¹⁾ i asylprocessen ska relationen mellan ett gift barn och hans eller hennes make/make noga beaktas. Bland annat ska barnet få komma till tals om sin syn på äktenskapet och om hur han eller hon ser på fortsättningen, om han eller hon vill fortsätta leva med maken/makan eller gå skilda vägar.

Eftersom ett barn inte kan samtycka till äktenskap ska beslutet huruvida det är till barnets bästa att fortsätta leva med den vuxna maken/maken fattas av en socialarbetare och/eller barnskyddsmyndigheter. Vid bedömningen ska överväganden om barnets skydd samt alla andra aspekter som bidrar till barnets bästa vägas in, men framför allt trygghets- och säkerhetsaspekter.

Det är viktigt att beakta huruvida de gifta makarna har barn, och om så är fallet, rätten till familjesammanhållning, samt om man behöver göra ytterligare skyddsöverväganden i fråga om dessa barn. Vidare ska en separat bedömning göras av barnets bästa i fråga om det gifta barnets egna barn.

Endast om det kan fastställas att det skulle vara i barnets bästa intresse kan man överväga att bedöma barnet och hans eller hennes make/make gemensamt, inom ramen för ett och samma ärende.

I de fall ett barn också är förälder ska ytterligare skyddsmekanismer införas. Principen om barnets bästa ska då tillämpas för båda barnen.

Om barnet har skilts från sina föräldrar/förmyndare ska EU+-länderna säkerställa att inte maken/maken utses till barnets förmyndare.

⁽⁷⁷⁾ Europarådets parlamentariska församlings *resolution 1468 (2005) om tvångsäktenskap och barnäktenskap*, 5 oktober 2005.

⁽⁷⁸⁾ FRA, *Mapping minimum age requirements with respect to the rights of the child in the EU: Marriage with consent of a public authority and/or public figure*, 2017.

⁽⁷⁹⁾ Uppgifterna presenterades vid Easos årskonferens om barn i december 2017.

⁽⁸⁰⁾ Artikel 2.1 i skyddsgrundsdirektivet (omarbetning).

⁽⁸¹⁾ För mer information om minimiålder för äktenskap, barnäktenskap och hur detta regleras i medlemsstaternas lagstiftningar, se FRA, *Mapping minimum age requirements with respect to the rights of the child in the EU: Marriage with consent of a public authority and/or public figure*, 2017.

Barnskyddsmyndigheter och andra ansvariga myndigheter i EU+-länderna ska i nära samråd se till att det gifta barnet skyddas under hela asylprocessen.

Ovanstående faktorer kan påverka mottagandearrangemang och standarder för mottagande och inkvartering. Detta omfattas dock inte av denna praktiska vägledning ⁽⁸²⁾.

Barn som utsätts för människohandel

Alla eventuella indikatorer som tyder på att ett barn riskerar att falla offer för människohandel ska varsamt beaktas av myndigheterna. Säkerhets- och trygghetsaspekter ska vägas in i bedömningen av barnets bästa, liksom risken att människohandlare verkar/låtsas vara medföljande vuxna. Många av de som faller offer för människohandel hindras fortfarande från att dra nytta av sina rättigheter ⁽⁸³⁾ på grund av begränsad identifiering, bristande tillgång till information om offrets rättigheter och ineffektiva mekanismer för vidarelussning såväl nationellt som över gränserna ⁽⁸⁴⁾. Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa en effektiv samordning mellan internationella skyddssystem, system för förhindrande av människohandel och nationella vidarelussningsmekanismer ⁽⁸⁵⁾. Med hjälp av kvalificerade aktörer och institutioner bör samordnade protokoll och standardiserade förfaranden inrättas i syfte att effektivisera dessa utbyten ⁽⁸⁶⁾. Vidare ska barnskyddsaktörerna vara en del av vidarelussningsmekanismerna i ärenden som gäller barn som fallit offer för människohandel. För närvarande sker sådan samordning bara i begränsad utsträckning ⁽⁸⁷⁾.

Easos verktyg för identifiering av personer med särskilda behov (ipsn.easo.europa.eu/sv) innehåller värdefull information om att identifiera offer för människohandel.

I Easos utbildningsplan (EASO Training Curriculum) om kön, könsidentitet och sexuell läggning ingår ett delavsnitt om människohandel.

Under 2017 utvecklades och lanserades en särskild modul med fokus på människohandel. Mer information finns på: easo.europa.eu/training.

Europeiska kommissionens *riktlinjer för identifiering av offer för människohandel, särskilt för konsulära myndigheter och gränsvakter*, 2013.

När det gäller barn som fallit offer för människohandel bör den nationella vidarelussningsmekanismen ⁽⁸⁸⁾ eller någon liknande funktion vara tillämplig. Den ansvariga handläggaren (som ger råd till förmyndaren) ska spara barnets ärendeakt, göra en bedömning av behovet av internationellt skydd samt hänvisa barnets ärende vidare till rätt instans/förfarande för människohandelsoffer. Asylhandläggaren ska känna till de juridiska alternativen och huruvida barnet kan ingå i båda förfarandena samtidigt. Detta beror även på nationell lagstiftning och praxis.

Alla eventuella uppgifter som tyder på att barnet har fallit eller riskerar att falla offer för människohandel eller har haft kontakter med människohandelnätverk eller andra kriminella nätverk

⁽⁸²⁾ Se Easo, *Easos riktlinjer om mottagningsvillkor: operativa standarder och indikatorer*, september 2016.

⁽⁸³⁾ IOM har lanserat en *digital plattform* med en modell för gränsöverskridande vidarelussning (TRM), ett resultat av det EU-finansierade projektet Transnational Action (TACT) och utvecklad i enlighet med EU:s strategi för utrotande av människohandel 2012–2016.

⁽⁸⁴⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet av den 4 december 2017, *Rapport om uppföljningen av EU:s strategi för utrotande av människohandel och ytterligare konkreta åtgärder*, COM(2017) 728 final (uppföljningsrapport).

⁽⁸⁵⁾ Kommissionens *framstegsrapport*, COM(2016) 267 final. Europol's *lägesrapport om människohandel*, 765175(2016). Kommissionens *uppföljningsrapport*, COM(2017) 728 final.

⁽⁸⁶⁾ Kommissionens avdelningar, *Accompanying Progress Report*, SWD(2016) 159 final.

⁽⁸⁷⁾ I kommissionens *rapport om framsteg* i kampen mot människohandel, COM(2016) 267 final, fastställs att en integrerad strategi för skydd av barn bör bygga på normerna i FN:s konvention om barnets rättigheter, inklusive barnets bästa, och en förstärkning av förmyndarskapssystem. FRA:s *handbok om förmyndarskapssystem för barn i Europeiska unionen som inte tas om hand av sina föräldrar* (2014) handlar om barn som är utsatta för människohandel. FRA:s handbok handlar om barn som är utsatta för människohandel med särskilt fokus på förmyndarens roll.

⁽⁸⁸⁾ Den nationella vidarelussningsmekanismen innehåller rutiner för identifiering av offret och processer som underlättar samarbetet mellan de olika organ som arbetar med människohandelsärenden. Dessa rutiner och processer gör det också möjligt för polis, gränspolis, asylhandläggare, andra behöriga myndigheter och icke-statliga organisationer att utbyta information om eventuella offer och tillhandahålla stöd.

eller personer som har begått övergrepp mot barnet ska dokumenteras. Detta gäller oavsett om det skett i ursprungslandet eller i transitländer. Nödvändiga uppföljningsåtgärder bör vidtas.

Barn som fallit offer för människohandel ska inte betraktas eller behandlas som kriminella. Åtgärder för att skydda, stödja och ge dem upprättelse måste prioriteras. Könsspecifika risker, graviditet och andra sårbarheter är några av de aspekter som ska prioriteras som en del av deras skydd. Människohandel har en tydlig könsdimension och de flesta som drabbas av den vanligaste formen av människohandel – för sexuella ändamål – är kvinnor och flickor ⁽⁸⁹⁾.

Ytterligare bedömningar av utsatthet

När bedömningen av barnets utsatta ställning har genomförts beslutar man vilka särskilda rättssäkerhetsgarantier och mottagningsgarantier som ska tillämpas samt vilket förfarande som är lämpligt i övrigt. ⁽⁹⁰⁾ Slutsatserna integreras i analysen och tilldelas lämplig vikt i bedömningen av barnets bästa.

Indikatorer på utsatthet eller andra riskfaktorer kan leda till att prövningen av ett visst barns ansökan prioriteras eller skjuts upp. I vissa fall under asylprocessen kan det uppstå behov av kompletterande utlåtanden från personer med specialistkompetens inom områden såsom människohandel och kvinnlig könsstympning. Det kan även bli aktuellt med uppföljningsåtgärder och vidareslussning, vilket i så fall ska dokumenteras. I syfte att säkerställa barnets skydd bör det etableras samordningsmekanismer mellan ansvariga myndigheter (asyl, mottagande, barnskydd, polis etc.) som är skyldiga att rapportera om ett barn far illa. En sådan samordning möjliggör utbyten av information som rör barnet. Samordningsmekanismerna ska vara utformade i enlighet med gällande integritetsbestämmelser. Vidare ska de specificera behovet av vidareslussning och på vilket sätt ärendet ska hänvisas till den myndighet som är mest lämpad.

Easos verktyg för identifiering av personer med särskilda behov (IPSN)

För att hjälpa medlemsstaterna att identifiera och bedöma särskilda behov med avseende på förfarande- och mottagandegarantier har Easo utarbetat ett webbaserat interaktivt verktyg som är allmänt tillgängligt på flera EU-språk.

IPSN-verktyget är ett intuitivt praktiskt instrument som ska göra det lättare att utan specialkunskaper, i rätt tid och fortlöpande identifiera individuella särskilda behov. Detta bygger på en beskrivning av indikatorer för olika personkategorier med potentiella särskilda behov.

När användaren har tagit fram relevant information kan han eller hon skriva ut eller spara en rapport med ett urval av olika delar. Rapporten kan anpassas ytterligare utifrån det aktuella fallet innan den sparas och/eller skrivs ut.

Som bästa praxis kan det rekommenderas att integrera IPSN-verktyget i en nationell mekanism i enlighet med standarderna i detta avsnitt.

Verktyget finns på <https://ipsn.easo.europa.eu/sv>.

⁽⁸⁹⁾ Kommissionens uppföljningsrapport, COM(2017) 728 final. Kommissionens framstegsrapport, COM(2016) 267 final. Flera studier har publicerats i enlighet med EU:s strategi för utrotande av människohandel 2012–2016: *The Study on the Gender dimension of THB* och *The Study on High risk groups* på *EU anti-trafficking website* som det länkas till i *EU anti-trafficking action 2012–2016*.

⁽⁹⁰⁾ T.ex. i fråga om undantag från gränsförfarande eller påskyndat förfarande i asylprocedurdirektivet. I asylprocedurdirektivet fastställs att särskilda förfaranden inte ska tillämpas på ensamkommande barn och andra i utsatt ställning, såvida inte medlemsstaten kan säkerställa att de erhåller sådana andra garantier som krävs vid den typen av förfaranden.

Bilaga I — Mall för barnets bästa ⁽⁹¹⁾

Denna mall/checklista innehåller exempel på aspekter av barnets bästa utan inbördes rangordning samt rättssäkerhetsgarantier i fråga om internationellt skydd. Checklistan är inte avsedd att användas som en engångskontroll av barnets välbefinnande, utan som en del av en löpande bedömning.

Denna mall/checklista ska anpassas till nationella förfaranden och användas som underlag till att bekräfta att barnets bästa har satts i främsta rummet. Detta är en löpande process och mallen kan användas som ett levande dokument där varje handläggare som arbetar med asylärendet på löpande basis kan uppdatera dokumentet med information om hur barnets bästa har satts i främsta rummet genom hela processen.

Om någon av rättssäkerhetsgarantierna inte har tillämpats eller om nödvändig information inte har samlats in, ska detta tydligt anges tillsammans med orsaken till varför. Denna mall/checklista är avsedd att fungera som en vägledning för att säkerställa att all relevant information har samlats in och dokumenterats och att relevanta skyddsmekanismer finns på plats.

MALL/CHECKLISTA FÖR BARNETS BÄSTA			
MALL/CHECKLISTA FÖR RÄTTSSÄKERHETSGARANTIER (som en del av ärendehandlingarna)	JA	NEJ	KOMMENTARER
I ärendehandlingarna: Ange vem som lagt till en viss information om barnets bästa (förmyndare, lärare, fosterförälder, psykolog vid mottagningscentrum etc.)			
Barnets säkerhet har tryggats under hela processen.			
Yrkeskunnig personal vid barnskyddsmyndigheter/socialarbetare har bedömt barnets bästa under asylprocessen. Personer som varit involverade i bedömningen (rullista, vid elektronisk databas).			
Prövningen av barnets ansökan prioriteras/har prioriterats eller har anpassats tidsmässigt.			
Barnet har vid behov undantagits från gränsförfaranden och påskyndade förfaranden.			
Barnet har beviljats lämplig tid till vila och återhämtning.			
Så tidigt som möjligt i processen har en oberoende och kvalificerad förmyndare/företrädare utsetts och varit delaktig i alla steg, dvs. har rådfrågats, kommit med synpunkter osv.			
Barnets förmyndare/företrädare har närvarat vid alla intervjuer med barnet.			
Barnets juridiska rådgivare är/var med vid alla intervjuer med barnet.			
En specialutbildad tolk har funnits till hands under hela processen.			
Barnet har fått tillräcklig information om asylprocessen på ett åldersanpassat sätt och på ett språk han eller hon förstår. Det har kontrollerats att barnet förstår.			

⁽⁹¹⁾ I sin doktorsavhandling beskriver Elianne Zijlstra en modell för en entydig tolkning av begreppet *barnets bästa*. Modellen knyter samman de rättigheter som fastställs i artikel 3 och artikel 6 i barnkonventionen. Den så kallade BIC-modellen (barnets bästa) innehåller 14 pedagogiska miljöer som är tillämpliga både i familjesfären och i samhället. Dessa olika pedagogiska förhållanden är uppdelade i olika samlingsrubriker där den första är "Familj, nuvarande situation" som inkluderar "fysiskt välbefinnande": 1. Tillräcklig fysisk omsorg 2. Trygg fysisk närmiljö samt "Familj, omsorg och uppfostran" som inkluderar 3. Affektiv atmosfär 4. Stöttande och flexibel uppfostran 5. Adekvata exempel från föräldrar 6. Intresse. För det andra "Familj, framtid och bakgrund" som innehåller 7. Kontinuitet i uppfostran, framtidsperspektiv. För det tredje "Samhälle, nuvarande situation" som innehåller 8. Trygg fysisk miljö 9. Respekt 10. Socialt nätverk 11. Utbildning 12. Kontakt med jämnåriga 13. Adekvata exempel i samhället. Den sista aspekten finns under den fjärde samlingsrubriken "Samhälle, framtid och bakgrund" som omfattar 14. Stabila livsförhållanden, framtida perspektiv E. A. Zijlstra, "*In the best interest of the child? A study into decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective*", Groningen: University of Groningen 2012.

MALL/CHECKLISTA FÖR BARNETS BÄSTA			
MALL/CHECKLISTA FÖR RÄTTSSÄKERHETSGARANTIER (som en del av ärendehandlingarna)	JA	NEJ	KOMMENTARER
Barnets åsikter har hörts och beaktats i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad och vägts in i alla beslut som fattats under asylprocessen.			
Vid bedömningen av barnets bästa har barnets åsikter och utsagor och föräldrarnas åsikter och utsagor beaktats var för sig.			
Förmyndarens (och/eller föräldrarnas/familjemedlemmarnas) åsikter har registrerats och gjorts tillgängliga för ansvarig myndighet.			
Under processen har sekretessen respekterats och förklarats för barnet.			
Motiveringen och de juridiska skäl som ligger till grund för bedömningen av barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet har dokumenterats.			
Barnets särskilda behov och utsatta ställning har identifierats i ett tidigt skede och barnets ärende har hänvisats till lämpliga myndigheter för relevant hjälp och stöd.			
Vid behov har en specialist konsulterats (barnpsykolog, läkare eller annan expert).			
INFORMATION ATT SAMLA IN OCH DOKUMENTERA (vid intervjuer)	JA	NEJ	KOMMENTARER
Personuppgifter har samlats in och registrerats (nationalitet, kön, ålder, etniskt ursprung, utbildning, språk, hälsa, familjebakgrund, fingeravtryck i enlighet med nationell lagstiftning och unionslagstiftning).			
Eventuella uppgifter om familj (även utvidgad familj) som finns i andra medlemsstater, i ursprungslandet eller i andra tredjeländer har samlats in och dokumenterats.			
Eventuellt tillgängliga uppgifter har registrerats om den senaste kontakten med familjemedlemmar och orsakerna till att barnet skilts från sin familj.			
Kontakter, däribland sociala nätverk, och kontakter med samhället har sammanställts av barnskyddsmyndighet/socialarbetare.			
Expertrapporter har inkluderats (medicinska rapporter, polisrapporter m.m.).			
Tecken på utsatthet har dokumenterats (bl.a. övergrepp, trauma, våld, särskilda behov/utsatthet, medicinska problem m.m.).			
Uppgifter om att barnet löper hög risk att utsättas för människohandel eller redan har drabbats har registrerats.			
Barnet och förmyndaren/företrädaren har tagit del av ett skriftligt och skäligt motiverat beslut (som bl.a. förklarar hur man vid bedömningen har satt barnets bästa i främsta rummet). Beslutet har även förklarats muntligen för barnet på ett sätt anpassat efter barnets ålder och språk.			

Bilaga II – Policy- och vägledningsdokument

Bilagan innehåller referenser till relevanta publikationer och vägledningsdokument om hur principen om barnets bästa ska tillämpas och vänder sig till personer som arbetar med asylprocessen. Ambitionen har varit att sammanställa en så omfattande lista av publikationer och policydokument som möjligt på området, men ska inte betraktas som fullständig.

Easo, *Practical Guide on Age Assessment Practice*, 2018

Easo, *Practical Guide on Family Tracing*, 2016

Easo, *verktyg för identifiering av personer med särskilda behov*, 2016

Europeiska kommissionen, *Meddelande om uppföljningen av EU:s strategi för utrotande av människohandel och ytterligare konkreta åtgärder*, 2017

FRA, *Förmyndarskap för barn som inte tas om hand av sina föräldrar – En handbok för att stärka förmyndarskapssystemen så att de kan möta de särskilda behoven hos barn som fallit offer för människohandel*, 2014

Save the children, *Field Handbook and Toolkit on Unaccompanied and Separated Children* of the Inter-agency Working Group on Unaccompanied and Separated Children, 2017

UNHCR and Unicef, *Safe & Sound: what States can do to ensure respect for the best interests of unaccompanied and separated children in Europe*, 2014

UNHCR, *Considering the Best Interests of a Child within a Family Seeking Asylum*, 2013

UNCHR, *Field Handbook for the Implementation of UNHCR BID Guidelines*, 2011

UNHCR, *Guidelines on Determining the Best Interests of the Child*, 2008

UNHCR, *Guidelines on Policies and Procedures in Dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum*, 1997

UNHCR/UNICEF/IRC, *The Way Forward to Strengthened Policies and Practices for Unaccompanied and Separated Children in Europe*, juli 2017

UNHCR, *Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1(A)2 and 1(F) of the [1951 GRC]*, 2009

UNICEF, *Let's Talk – Developing Effective Communication with Child Victims of Abuse and Human Trafficking*

UNICEF, *Working Paper on Age Assessment*

Bilaga III – Rättslig ram

I den här bilagan sammanställs de mest relevanta bestämmelserna om barnets bästa i internationell och europeisk lagstiftning. Sammanställningen kan dock inte anses vara uttömmande. Här anges även referenser till icke-bindande lagstiftning av relevans för den praktiska vägledningen. Bilagan innehåller också ett tomt avsnitt som ska fyllas i av de som använder vägledningen. Tanken är att de ska ange information om tillämpliga bestämmelser och instrument i de enskilda länderna ⁽⁹²⁾.

Internationell lagstiftning

Lagbestämmelser		Artikel
FN:s konvention om barnets rättigheter av den 20 november 1989 (CRC)	Familj	Ingress
	Barn	Artikel 1
	Icke-diskriminering	Artikel 2
	Barnets bästa	Artiklarna 3.1, 9.3, 18.1 och 20
	Registrering, namn, nationalitet och föräldraomsorg	Artikel 7
	Bevarande av identitet och familjeförhållanden	Artikel 8
	Rätten att behålla personliga relationer och kontakter	Artikel 9
	Återknyta familjeband	Artiklarna 10 och 22.2
	Respekten för barnets åsikter: rätten att bli hörd	Artikel 12
	Omvårdnad och boende	Artikel 20
	Flyktingbarn och familjeefterforskning	Artikel 22
FN:s konvention om flyktingars status (1951) och 1967 års protokoll om flyktingars rättsliga ställning	Flyktingar Ensamkommande barn	<i>Letter B(2) of the No 2545 Final Act of the UN Conference of Plenipotentiaries on the status of refugees and stateless persons</i>

⁽⁹²⁾ Meddelande, *Skydd för migrerande barn*, COM(2017) 211 final: Barnets bästa måste bedömas och beaktas i främsta rummet vid alla åtgärder och beslut som berör honom eller henne. Det är viktigt att Europeiska unionen ger ytterligare vägledning om detta ämne utifrån internationella standarder. Ett tillförlitligt fastställande av vad som är till barnets bästa i kartläggningen av den lämpligaste hållbara lösningen för honom eller henne bör inbegripa extra rättssäkerhetsgarantier, med tanke på den enorma inverkan detta beslut har på ett barns framtid.

Unionslagstiftning

Lagbestämmelser		Artikel
Fördraget om Europeiska unionen	Barns rättigheter	Artikel 3.5
Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna	Rätt till asyl	Artikel 18
	Barns rättigheter	Artikel 24
Kodex om Schengengränserna (förordning (EG) 562/2006) Förordning (EU) 2016/399 (kodifiering)	Barnanpassade förfaranden för underåriga	Artikel 2019.1 f, bilaga VII, punkt 6
Direktivet om familjeåterförening (direktiv 2003/86/EG)	Ensamkommande barn	Artikel 2 f
	Familjeåterförening	Artikel 2 d
	Familjemedlemmar	Artikel 4
	Barnets bästa	Artikel 5
	Återknyta familjeband	Artiklarna 4 och 10
Direktivet om uppehållstillstånd för offer för människohandel (direktiv 2004/81/EG)	Ensamkommande barn	Artikel 2 f
	Barnets bästa	Artikel 10 a
	Identifiering av ensamkommande barn	Artikel 10 c
	Familjeefterforskning	Artikel 10 c
Människohandelsdirektivet (direktiv 2011/36/EU)	Identifiering av barn som fallit offer för människohandel och skyddsåtgärder	Skäl 23
	Barn	Artikel 2.6
	Utsatthet	Artikel 2.2
	Barnets bästa	Skäl 8, 22, 23, artiklarna 13 och 16.2
	Rättssäkerhetsgarantier i brottsutredningar	Artikel 15
	Skydd av ensamkommande barn som fallit offer för människohandel	Artikel 16
Skyddsgrundsdirektivet (direktiv 2011/95/EU) (omarbetning)	Underårig	Artikel 2 k
	Familjemedlemmar	Artikel 2 j
	Ensamkommande barn	Artikel 2.1
	Barnets bästa och familjesammanhållning	Skäl 18
	Barnets bästa	Skäl 19, 27, 38, artiklarna 20.5, 31.4 och 31.5
	Rätten att bli hörd/rätten att delta, rätten till information	Artiklarna 22 och 31
	Sammanhållning av familjer	Artikel 23
	Familjeefterforskning	Artikel 31.5

Lagbestämmelser		Artikel
Asylprocedurdirektivet (2013/32/EU) (omarbetning)	Underårig	Artikel 2.1
	Ensamkommande barn	Artikel 2 m
	Företrädare	Artiklarna 2 n och 25
	Barnets bästa	Skäl 33, artiklarna 2 n, 55.1 a, 25 och 25.6
	Rätt till information	Artikel 25
	Övriga	Artiklarna 14.1, 24 och 25 i sin helhet
Direktivet om mottagningsvillkor (2013/33/EU) (omarbetning)	Underårig	Artikel 2 d
	Ensamkommande barn	Artikel 2 e
	Familjemedlemmar	Artikel 2 c
	Företrädare	Artikel 2 j
	Barnets bästa och familjesammanhållning	Skäl 9, artikel 12
	Barnets bästa	Skäl 22, artiklarna 2 j, 11.2, 23 och 24
	Utsatta personer	Artiklarna 21 och 22
	Dokumentation	Artikel 6
	Familjeefterforskning	Artikel 24.3
Eurodacförordningen (förordning (EU) nr 603/2013) (omarbetning)	Barnets bästa	Skäl 35
Dublinförordningen (förordning (EU) nr 604/2013) (omarbetning)	Underårig	Artikel 2 i
	Ensamkommande barn	Artikel 2 j
	Familjemedlemmar	Artikel 2 g
	Släkting	Artikel 2 h
	Företrädare	Artikel 2 k
	Barnets bästa och familjesammanhållning	Skäl 16
	Barnets bästa	Skäl 13, 24, 35, artiklarna 2 k, 6, 8 och 20.3
	Rätt till information	Skäl 4 och bilaga XI, genomförandeförordning (EG) 118/2004
	Identifiering av familjemedlemmar och släktingar	Skäl 35
	Familjeefterforskning, identifiering av familjemedlemmar och släktingar	Artiklarna 6.4 och 8
	Informationsutbyte om barnet	Bilaga VII, genomförandeförordning (EU) nr 118/2014
	Informationsutbyte om familjen	Bilaga VIII, genomförandeförordning (EU) nr 118/2014

Lagbestämmelser		Artikel
Genomförandeförordning (EU) nr 118/2014	Familjeefterforskning, identifiering av familjemedlemmar och släktingar	Artikel 1.7, bilaga II FÖRTECKNING A I, FÖRTECKNING B I
	Informationsutbyte om barnet	Bilaga VII
	Informationsutbyte om familjen	Bilaga VIII
	Information till ensamkommande barn om Dublinförfarandet	Bilaga XI
Rådets beslut (EU) 2016/1754 av den 29 september 2016 om fastställande av provisoriska åtgärder på området internationellt skydd till förmån för Italien och Grekland	Barnets bästa	Artikel 6, skäl 33

Icke-bindande lagstiftning

Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 6 (2005) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet*, 1 september 2005, CRC/GC/2005/6.

Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 12 (2009) om barnets rätt att bli hörd*, 1 juli 2009 CRC/C/GC/12.

Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 13 (2011) om barnets rätt till frihet från alla former av våld*, 18 april 2011, CRC/C/GC13.

Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att få sitt bästa satt i främsta rummet*, 29 maj 2013, CRC/C/GC/14.

Barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 20 (2016) om genomförandet av barnets rättigheter under ungdomsåren*, 6 december 2016, CRC/C/GC/2.

FN:s kommitté om skydd för alla migrerande arbetare och deras familjemedlemmar (CMW), *gemensam allmän kommentar nr 3 (2017)*, och barnrättskommitténs *allmänna kommentar nr 22 (2017) om barnens mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration*, 16 november 2017, CMW/C/GC/3-CRC/C/GC/22.

FN:s kommitté om skydd för alla migrerande arbetare och deras familjemedlemmar (CMW), *gemensam allmän kommentar nr 4 (2017) och barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 23 (2017) om staters skyldigheter när det gäller barns rättigheter inom ramen för internationell migration i ursprungs-, transit-, mottagar- och återvändandeländer*, 16 november 2017, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/2.

Bilaga IV – Källförteckning

Europarådets parlamentariska församling, *Resolution 1468 (2005) om tvångsäktenskap och barnäktenskap*, 5 oktober 2005.

Easo, *Guidance on reception conditions for unaccompanied children: operational standards and indicators*, 2018.

Europeiska kommissionen, *EU-rättigheter för offer för människohandel*, 2013.

Europeiska unionen, *Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna*, 26 oktober 2012, 2012/C 326/02.

Europeiska unionen, meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet, *Rapport om uppföljningen av EU:s strategi för utrotande av människohandel och ytterligare konkreta åtgärder*, 4 december 2017, COM(2017) 728 final.

Europeiska unionen, meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet, *Skydd av migrerande barn*, COM(2017) 211 final.

Europeiska unionen, migration och inrikes frågor, *European Migration Network Glossary*, version 6, mars 2018.

Europeiska unionen, *Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om framsteg i kampen mot människohandel*, 19 maj 2016, COM(2016) 267 final.

Europeiska unionen, *rådets beslut (EU) 2015/1523 av den 14 september 2015 om fastställande av provisoriska åtgärder på området internationellt skydd till förmån för Italien och Grekland*.

Europol, *Situation report: Trafficking in human beings in the EU*, 765175, februari 2016.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, *Child-friendly justice - Perspectives and experiences of children involved in judicial proceedings as victims, witnesses or parties in nine EU Member States*, 2017.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, *Mapping minimum age requirements concerning the rights of the child in the EU: Marriage with consent of a public authority and/or public figure*, 2017.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, *rapport om grundläggande rättigheter*, 2018.

Separated Children in Europe Programme, *Statement of Good Practice*, mars 2010, fjärde reviderade upplagan.

UNHCR:s *Conclusion on Children at Risk no.107*, A/AC.96/10485, oktober 2007.

Zijlstra, Eliane, *In the best interest of the child? A study into decision-support tool validating asylum-seeking children's rights from a behavioural scientific perspective*, doktorsavhandling, Groningen: University of Groningen 2012.

Kontakta EU

Besök

Det finns hundratals Europa direkt-kontor i hela EU. Hitta ditt närmaste kontor: https://europa.eu/european-union/contact_sv

Telefon eller mejl

Tjänsten Europa direkt svarar på dina frågor om EU. Kontakta tjänsten på något av följande sätt:

- Ring det avgiftsfria telefonnumret 00 800 6 7 8 9 10 11 (en del operatörer kan ta betalt för samtalet).
- Ring telefonnumret +32 22999696.
- Mejla via webbplatsen (https://europa.eu/european-union/contact_sv).

EU-information

På nätet

På webbplatsen Europa finns det information om EU på alla officiella EU-språk (https://europa.eu/european-union/index_sv).

EU-publikationer

Ladda ned eller beställ både gratis och avgiftsbelagda EU-publikationer (<https://publications.europa.eu/sv/publications>). Om du behöver flera kopior av en gratispublikation kan du kontakta Europa direkt eller ditt lokala informationskontor (https://europa.eu/european-union/contact_sv).

EU-lagstiftning och andra rättsliga handlingar

Rättsliga handlingar från EU, inklusive all EU-lagstiftning sedan 1952, finns på alla officiella EU-språk på EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>).

Öppna data från EU

På EU:s portal för öppna data (<http://data.europa.eu/euodp/sv>) finns dataserier från EU. Dataserierna får laddas ned och användas fritt för kommersiella och andra ändamål.

Europeiska unionens
publikationsbyrå